

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

UTÓPIÁK AKCIÓBAN

TARTALOM

BEVEZETÉS	4
AZ EGYES CÉLCSOPORTOK SAJÁTOSSÁGAI ÉS ELVÁRÁSAI	5
16-25 éves fiatalok	5
Helyi ifjúsági munkások	6
A PROJEKT PEDAGÓGIAI CÉLKITŰZÉSEI	12
Részvétel és aktív állampolgárság	12
Hogyan lehet az utópia és disztópia fogalmának megközelítése hasznos a fiatalok állampolgári nevelésében?	12
BEFOGADÁS ÉS EGYENLŐ LEHETŐSÉGEK	14
Mitől lesz egy tartalom befogadó?	15
A VÁRHATÓ EREDMÉNYEK LISTÁJA	18
Második eredmény: Gyakorlatok és eszközök gyűjteménye és akcióterv	19
Harmadik eredmény: Platform az utópisztikus akciókhoz	20
Negyedik eredmény: felhasználói útmutató és modellek	21
UTÓPIÁK ÉS DISZTÓPIÁK	23
Az utópia meghatározásai	23
Történelem és valós törekvések	24
Példák az utópiákra az egyes partner országokból	26
A disztópia meghatározásai	28
Példák a disztópiákra az egyes partner országokból	32
POLITIKA ÉS ÁLLAMPOLGÁRI RÉSZVÉTEL	35
Utópiák "harcos optimistáknak"	36
HARC A DISZKRIMINÁCIÓ ELLEN	41
Európai áttekintés	41
Fenntartható fejlesztési célok	42
Az ifjúsági munka szerepe	43

Utópiák és disztópiák a befogadásért 44

KÖRNYEZET ÉS KLÍMAVÁLTOZÁS 46

Környezetvédelmi utópiák és disztópiák 46

A fiatalok nevelése és szerepvállalásuk erősítése lehet a kulcs 48

Hogyan tudják az utópiák és disztópiák képessé tenni a fiatalokat arra, hogy tegyenek a környezetért és a klímaváltozásért? 49

KÖVETKEZTETÉSEK 54

IRODALOMJEGYZÉK 56

FÜGGELÉK – A DISZTÓPIÁK ÉS UTÓPIÁK KULTURÁLIS VONATKOZÁSAI 60

BEVEZETÉS

Ez a kézikönyv az EUtopia projekt keretében készült, amelynek célja, hogy az utópia és a disztópia fogalmán keresztül innovatív megközelítést dolgozzon ki a fiatalok aktív állampolgári neveléséhez. A projekt eszközöket és gyakorlatokat mutat be, ezzel segítve a fiatalok aktív állampogárságra és részvételre való törekvéseit.

A kézikönyv célja, hogy jobban megértsük az utópia és a disztópia fogalmát, valamint azt, hogy miért van helye ennek a megközelítésnek az ifjúsági munkában és a fiatalok állampolgári nevelésében. Valamint ez a kézikönyv az EUtopia projekt pedagógiai, szerkesztési és grafikai keretét is szolgál. A következő fejezetekben mélyebb betekintést adunk az EUtopia projektről, annak célcsoportjairól, felépítéséről, pedagógiai célkitűzéseiről, valamint magukról az utópia és a disztópia fogalmairól és azok lehetséges pedagógiai felhasználásáról a fiatalok állampolgári nevelésében. Az EUtopia projekt keretében 20, ifjúsági területen dolgozó szakemberrel volt lehetőségünk interjút készítenünk, összesen 5 országból. Nagyszerű élmény volt belátást kapni és különböző véleményekbe és szakmai megközelítésekbe, ezennel szeretnénk megköszönni ezen szakemberek hozzájárulását, akik segítettek minket és a projektet, hogy egy mélyebb belátást kaphassunk az egyes településeken zajló helyi ifjúsági munkába és a fiatalok elképzeléseibe az utópisztikus látásmód kapcsán.

A Kézikönyv az EUtopia projekt partnerei által jött létre:

- Centrum Edukacyjne EST, Lengyelország
- GYIÖT, Magyarország
- SCS LogoPsyCom, Belgium
- Work in Progress, Olaszország
- YuzuPulse, Franciaország

Az EUtopia projektet az Európai Unió finanszírozza az Erasmus+ program keretében

AZ EGYES CÉLCSOPORTOK SAJÁTOSSÁGAI ÉS ELVÁRÁSAI

16-25 éves fiatalok

A projekt elsődleges célcsoportja azok a 16-25 éves fiatalok, akik tanulmányaikon keresztül alapvető tudással rendelkeznek a körülöttük lévő világról. Képesek összefüggéseket látni, véleményt alkotni az őket érintő témákról, kritikusan gondolkodni, építő kritikát megfogalmazni, és szükség esetén megvédeni a nézeteiket.. Nyitottak mások véleményeire és nézeteire.

A korcsoport meghatározásakor figyelembe vettük az EU tagállamaiban hatályos, a választásokon való részvételre jogosító életkorra vonatkozó jogszabályokat. A legtöbb tagállamban a korhatár 18 év, néhány kivétellel, például Görögországban 17 év, Máltán és Ausztriában pedig 16 év.

Célunk, hogy minél több fiatal elérjünk, és arra bátorítsuk őket, hogy kifejezzék véleményüket, és aktív szerepet vállaljanak jövőjük alakításában. Az igazi kihívás azonban annak biztosítása, hogy a fiatalok optimizmusa ne vesszen el. Ezeket a fiatalokat egy tréning megvalósításán keresztül kívánjuk elérni. A tréning fókuszában elsősorban az ő kulcskompetenciáik fejlesztése áll, úgy mint a többnyelvűségi kompetencia, a személyes, a szociális és a tanulás elsajátítására vonatkozó kompetencia, állampolgári kompetencia, vállalkozói kompetencia, a kulturális tudatosság és kifejezőkészség kompetenciája, digitális, valamint írás-olvasási kompetencia, továbbá a kritikus gondolkodás. Valamint a projekt a fiatalok önértékesítő képességén kíván dolgozni, ami alatt a képességeikbe vetett bizalom és a változás ösztönzésére, a társadalmi jóllét javítására alkalmas cselekvések megvalósításának lehetőségét értjük.

Helyi ifjúsági munkások

A helyi ifjúságsegítők szintén célcsoportnak tekinthetők, mivel a projekt által létrehozott eredmények hatással lesznek munkájukra és fejlesztik azt. Ezért a projekt új megközelítést és innovatív eszközgyűjteményt kínál számukra, hogy megkönnyítse a fiatalokkal való munkájukat Európa-szerte. Az ifjúsági munkások olyan szakemberek, akik önkormányzatoknál, iskolákban, civil szervezeteknél, vagy éppen vállalatoknál dolgoznak, de munkájuk során minden esetben kapcsolódnak a fiatalok oktatásához, neveléséhez vagy fejlesztéséhez. A fiatalokkal a nemformális tanulási módszerekkel dolgoznak (élmény alapú tanulás), melyben kiemelt szempont az önkéntes részvétel a fiatalok részéről (Európa Tanács, 2023.). Az Európai Tanács szerint a legfőbb kihívás az ifjúsági munkások számára, hogy a fiatalok otthon érezzék magukat, képesek legyenek egy csoporthoz tartozni és egyúttal hidakat építeni a különböző csoportok között.

Az ifjúsági munkásokkal készített interjúk szerint, nem használják az utópia és a disztópia fogalmát a fiatalokkal az állampolgári nevelés során. Viszont használják az ötleteket és példákat, melyek kapcsolódhatnak az utópia és disztópia fogalmaihoz, de nem tanulmányozzák azokat részletekbe menően. Az ifjúsági munkások szívesebben összpontosítanak a fiatalok saját tapasztalataira, hogy azokon keresztül kezdeményezzenek vitákat és osszák meg véleményeiket. Pedig ezek a megközelítések hasznos eszközei lehetnek a fiatalok ötleteinek fejlesztésében és az állampolgári részvételük növelésében. Az EUtopia projekt új megközelítést biztosít annak érdekében, hogy segítse az ifjúsági munkásokat innovatív eszközök és módszerek megalkotásában, a digitális eszközök megismerésében és abban, hogy ezeket képesek legyenek terjeszteni az európai ifjúsági szektor szakembereinek körében. Célj, hogy megkönnyítse a mindennapos munkájukat és gyakorlati eszközöket biztosítson számukra, amelyekkel képesek bevonni és felhatalmazni a fiatalokat egy befogadó és fenntartható társadalom elérése érdekében.

Egy olyan módszertani gyűjteményt fejlesztünk, amely támogatja a helyi ifjúsági munka gyakorlatát, és előmozdítja a fiatalok társadalmi és kulturális elköteleződését egy közös platformon keresztül, ahol jó gyakorlatokat és tapasztalatokat oszthatnak meg, valamint lehetőségük lesz együttműködni

egymással helyi, vagy akár nemzetközi szinten, ösztönözve egymást új, közös projektek létrehozásában.

Helyi döntéshozók

A projekt eredményein keresztül szeretnénk hatni a helyi döntéshozókra és a meglévő vagy kialakulóban lévő helyi gyakorlatokra, miközben a fiatalokat becsatornázzuk közösségeik életébe. A helyi döntéshozók azok a személyek, akik képesek lehetnek érdeemben változásokat elérni helyi szinten. Ez akár egy ifjúsági tanács is lehet, vagy a település polgármestere, esetleg befolyással bíró civil szervezet, amely részt vesz a politikában. A kihívást az jelenti, hogy a fiatalok és döntéshozók közötti kapcsolat nem teljesen tisztázott, vagy akár nem is létezik. Néha azért, mert a fiatalok nem tudják, hogyan artikulálják ötleteiket, javaslataikat, de gyakran azért, mert a helyi döntéshozók nem tudják helyén kezelni az ötleteiket, vagy nem veszik azokat kellőképpen komolyan.

Belgium

Belgiumban, ahogy bárhol máshol Európában, számos szervezet – különböző fókusszal- végzi tevékenységét az ifjúsági területen. Az ország sokszínűségére reflektálva számos szervezet dolgozik azon, hogy támogassa a migráns családokat és fiatalokat, valamint hogy elősegítse a társadalmi befogadást és az emberi jogi nevelést.

A klasszikus ifjúsági munka mellett vannak cserkészegységek és más érdekes nemzeti csoportok, úgy mint a "La Fédération des Jeunes Agriculteurs" (Fiatal Gazdák Társasága) vagy olyan szervezetek, amelyek egy népszerű egyetemi rendezvényen, a "keresztsgén" dolgoznak, amely a belgiumi egyetemek beavatási szertartása a gólyaévben. A legnagyobb kihívást a fiatalok bevonása és elköteleződése jelenti a belga ifjúsági munkások számára, valamint az, hogy motiválni legyenek képesek őket arra vonatkozóan, hogy aktívak és elkötelezettek legyenek bizonyos témák és társadalmi problémák iránt.

Franciaország

A fiatalok elérésének egyik fő kihívása az, hogy sok fiatal az ifjúsági munkások tevékenységét erkölcsösnek vagy atyáskodónak tartja, és mivel általában már van elképzelésük ezekről a témákról, nem látják, hogy mi mást tanulhatnak még a helyi tevékenységekhez való csatlakozásból. Az általunk megkérdezett franciaországi szervezetek szerint a három fő kihívás a következő: elérni azokat a fiatalokat, akik nincsenek tisztában ezekkel a témákkal vagy nem vesznek részt bennük, megértetni a fiatalokkal, hogy a hangjuk számít a politikában, és szavazásra ösztönözni őket, valamint finanszírozni a közép- és hosszú távú tevékenységeket, támogatni a projekteket és akciókat, valamint azok nyomon követését.

A helyi döntéshozók és képviselők különböző mértékben érdekeltek és motiváltak abban, hogy a fiatalokat bevonják a demokratikus életbe, mivel az ifjúságpolitika fő prioritásai is eltérőek. Egyesek számára a legsürgetőbb kihívás a társadalmi integráció támogatása, mások számára pedig a foglalkoztathatóság. Ezeket tekinthetik a fiatalok közösségbe való bevonásának útjainak.

Magyarország

Ahogy a jelenlegi magyar kormányhatározatokból is láthatjuk, amelyek az ifjúságot is érintik, a fiatalok tanulási lehetőségei nagy kihívások elé néznek, különösen a közoktatásban. De rugalmasak, kellő akaraterővel és kreativitással rendelkeznek, és jól tudnak együttműködni egymással. Ezért bármilyen új koncepció, módszer, eszköz vagy képzési lehetőség felkeltheti az érdeklődésüket, ami a projekthez kapcsolódhat.

A helyi ifjúsági munkások általában mindennapos társadalmi problémákkal szembesülnek, mert nem mindig becsülik meg őket sem anyagi, sem erkölcsi értelemben. Ennek ellenére elkötelezetten dolgoznak a fiatalokkal. Az ifjúsági munka minőségének fenntartása helyi szinten úgy működik a legjobban, ha a fiatalokat bevonják a megfelelő témákba, programokba és tevékenységekbe. Számos ok miatt, például a kormányzati oldalról érkező alacsony támogatás vagy az ifjúsági munka láthatóságának hiánya miatt a szakemberek mindent megtesznek azért, hogy az ifjúsági szakmát

fejlesszék, saját maguk és a fiatalok révén. Az általunk készített interjúk alapján és szervezetünk alaptervékenységének tapasztalatai alapján a helyi ifjúsági munkások képesek lesznek az EUtopia projekt termékeit mindennapi munkájuk során használni.

Szakmai kapcsolataink által számos olyan döntéshozót érünk el, akik a projekt eredményeit hasznosítani tudják a fiatalokat érintő tervezési folyamatainkban. Bátoríthatjuk őket (ahogy mindig is tesszük), hogy működjenek együtt a helyi ifjúsági munkásokkal és fiatalokkal, ifjúsági önkormányzatokkal, hogy egy jobb és fenntarthatóbb települést építsenek. Ehhez jó eszköz lehet a projekt eredményei. Megpróbálhatnak kilépni a rutinból, új kérdéseket feltenni, és új válaszokat kapni.

Olaszország

Az általunk interjúra hívott ifjúsági munkások beszámolója alapján a fiatalok, akik ehhez a csoporthoz tartoznak, kevésbé hajlandók tervezni a jövőjüket és nagyot álmodni. Meglehetősen mának élők, és az a rendkívüli dinamizmus és gyorsaság, amelyben élnek, nem kedveznek a tervezésnek, reflexiók, elmélkedési folyamatoknak. Ez a társadalomra és annak problémáira való távolságtartó és kiábrándult látásmódot, tehát meglehetősen individualista hozzáállást eredményez. A fiatalok nem a jövő főszereplőiként pozicionálják magukat, és nem érzik magukat a változás potenciális szereplőinek. Olasz partnerként középiskolásokat és egyetemi hallgatókat fogunk bevonni, nagyra értékelve a kapcsolatot azokkal az iskolákkal és tanárokkal, akikkel együttműködünk.

Ez a kép minden bizonnyal az olaszországi munkaerő-piaci helyzet eredménye: minden munkaerő-piaci mutató azt mutatja, hogy hazánk más európai országokhoz képest kevesebb lehetőséget kínál a fiataloknak.

2020-ban a munkanélküliségi ráta a 15-29 évesek között a legmagasabb volt Európában: 22,1%, a 13,3%-os EU27 átlaghoz képest; a NEET (a foglalkoztatásban, oktatásban és képzésben nem résztvevő 15-29 évesek) fiatalok száma magasabb, mind bármelyik másik európai országban; Közel négyből egy fiatal esik bele ebbe a kategóriába (23,3%), mely százalékos arány 10 ponttal magasabb az európai átlaghoz (13,7%) képest. Az Eurostat adatai megerősítik, hogy milyen nehéz ebből a helyzetből kilábalni: a 15-24 éves fiatalok mindössze 3%-ának sikerül az inaktivitásból a foglalkoztatásba átlépnie, míg több európai országban négyszer nagyobb a valószínűsége.

Még az olasz dolgozó fiatalok helyzete sem sokkal kedvezőbb: a kevésbé stabil szerződések általában a fiatalok számára vannak fenntartva, és a 15-29 éves foglalkoztatottak 45%-a határozott idejű szerződéssel dolgozik. Olasz partnerként As an Italian partner, arra fogunk törekedni, hogy a projekt tartalmának és eredményeinek átfogó és multidiszciplináris szemszögből történő népszerűsítése érdekében elérjük a fiatalokkal foglalkozó valóságot.. Ezenkívül a projekt témái jól alkalmazhatók a színházi területen, ahol kapcsolataink és együttműködési lehetőségeink vannak a fiatalokkal foglalkozó egyesületekkel és más nonprofit szervezetekkel.

A tesztelési, megvalósítási és hasznosítási fázisban megpróbáljuk bevonni a helyi képviselőket, hogy megosszuk velük annak szükségességét, hogy a fiatalok jobban tudatában legyenek a demokratikusabb társadalomban betöltött stratégiai szerepüknek. Ez azt is jelenti, hogy a döntéshozókkal megértetjük, hogy a fiataloknak képesnek kell lenniük a problémák és stratégiák megértésére, hogy fejleszthessék kritikai gondolkodásukat, megfogalmazzák véleményüket, és alternatív megoldásokat képzeljenek el, amelyeket közösen megoszthatnak és értékelhetnek.

Lengyelország

A lengyelországi ifjúsági munka tükrözi az ország sokszínű társadalmi szerkezetét, számos szervezet elégíti ki a különböző korú és háttérű fiatalok igényeit. Számptalan kezdeményezés a migráns fiatalok és családok támogatására összpontosít, és a társadalmi befogadásra mint alapelve helyezi a hangsúlyt. A legnépszerűbb ifjúsági tevékenységek közé tartoznak a workshopok és tréningek (pl. kommunikációs készségek, vállalkozói készségek), szabadidős tevékenységek (pl. sportesemények, kirándulások), kulturális események (koncertek, művészeti kiállítások), önkéntes lehetőségek (pl. közösségi munkaprojektek, környezetvédelmi kezdeményezések), ifjúsági csereprogramok és mobilitási programok (az Erasmus+ program nagyon népszerű a lengyel fiatalok körében).

E virágzó fejlemények ellenére a lengyelországi ifjúsági munka előtt néhány kihívás is áll. Ezek egyike a fiatalok bevonása a döntéshozókkal folytatott érdemi párbeszédbe. Sok fiatal becsmérlőnek tartja az ilyen kezdeményezéseket, és gyakran kiábrándulnak abból, hogy az ilyen erőfeszítések nem felelnek

meg az ő tapasztalataiknak és elvárásaiknak. A másik kihívás az, hogy elérjük azokat az elszakadt fiatalokat, akik a legtöbbet profitálhatnak az iskolán kívüli informális tanulási tevékenységekből. Számos ifjúsági szervezet kiemelten kezeli ezeket a lehetőségeket, és európai és nemzeti állami támogatással ingyenesen biztosítja őket. Mások a fiatalok foglalkoztathatóságának és vállalkozói készségeinek javítását hangsúlyozzák a speciális készségek nyújtása révén. A lengyelországi ifjúsági munkások változatos módszereket alkalmazva továbbra is szilárdan elkötelezettek a következő generáció megerősítése mellett, innovatív megközelítéseket és együttműködési partnerségeket alkalmazva, hogy eligazodjanak a fiatalok bevonásának és részvételének változó terepén.

A PROJEKT PEDAGÓGIAI CÉLKITŰZÉSEI

Részvétel és aktív állampolgárság

Amikor az "aktív állampolgárság" és a "részvétel" szavakat halljuk, az első gondolatunk gyakran a történelem, például a demokrácia kialakulása vagy a választójog terjedelme. De akár tisztán politikai gondolatokra is gondolhatunk, például a választásokra és a pártpolitikára, amelyek nap mint nap körülvesznek bennünket. De ezek a fogalmak ennél sokkal többről szólnak, ahogyan a fiatalok állampolgári nevelése is.

Amikor az állampolgári nevelésről és a fiatalok ösztönzéséről beszélünk, hogy vegyenek részt a állampolgári életben, hogy saját maguk is hozzájáruljanak, hogy aktív állampolgárok legyenek, akik képesek felelősséget vállalni önmagukért és közösségeikért, különböző szinteken (helyi, nemzeti és nemzetközi szinten), akkor leginkább az olyan fogalmak kerülnek szóba, mint a tudatosság, a kritikus gondolkodás, a hiteles tájékoztatás és tájékozódás, a részvétel, valamint a képességetel fogalma. Az oktatás talán legfontosabb szempontja a fiatalok képessé tétele. Ez azt jelentheti, hogy képessé tesszük őket arra, hogy megfelelő tájékoztatás után tudatos döntéseket hozzanak, képessé tesszük őket arra, hogy felszólaljanak, hogy kifejezzék a véleményüket, és támogatjuk őket abban, hogy megértsék, hogy ők is változtathatnak, hogy ők lehetnek a változás. Ez sokkal szélesebb körű dolog, mint a politikai részvétel. Mindennek hatása lehet, akár a saját életük tudatos irányításában, akár abban, hogy aktívak a közösségeikben és a fiatalok támogatásában, akár abban, hogy tudatosan védik és gondoskodnak másokról és az őket körülvevő környezetről.

Hogyan lehet az utópia és disztópia fogalmának megközelítése hasznos a fiatalok állampolgári nevelésében?

Ha megértjük az utópia és disztópia fogalmát, láthatjuk, hogy mit jelent egy ideális világ vagy ideális társadalom, vagy azt, hogy hogyan válik a világunk nem ideálissá. Ezek megértése segíthet a fiataloknak abban is, hogy másképp tekintsenek a jövőjükre és annak alakítására.

Gyakran tapasztaljuk, hogy a fiatalok szkeptikusan tekintenek a jövőjükre, amelyet önmaguktól függetlennek és leginkább külső tényezők által meghatározottnak látnak. A külső tényezők valóban nem elhanyagolhatók, mivel mindenkre, így a fiatalokra is hatással vannak a társadalmi és gazdasági tényezők és azok alakulása. Ugyanakkor az is fontos, hogy a fiatalok érzékeljék saját képességeiket és cselekvőképességüket az életük és a környezetük megváltoztatásában.

Az utópia és a disztópia fogalmán keresztül a fiatalok szembesülhetnek a jövőképekkel, amelyek vagy elérendő célként szolgálhatnak, vagy pedig ráébresztik őket arra, hogy miért fontos elkerülni őket. Ezekkel a koncepciókkal az is a célunk, hogy fiataljainkban pozitívabb szemléletet alakítsunk ki az állampolgársággal kapcsolatban, hogy lássák, hogy lehetőségük van arra, hogy életük és társadalmuk alakítóivá váljanak, és ne a külső körülmények passzív befogadóivá.

A projekt egyik fő célkitűzése olyan eszközök és gyakorlatok összegyűjtése, amelyek informális és nem formális megközelítések során felhasználhatók, hogy az utópia és a disztópia fogalmán keresztül közelebb hozzák a fiatalokat az aktív szerepvállaláshoz és részvételhez.

BEFOGADÁS ÉS EGYENLŐ LEHETŐSÉGEK

A befogadás fontossága

A Helyi Ifjúsági Munka Európai Chartája szerint az ifjúsági munka egyik alapelve, hogy aktívan befogadó legyen, és minden fiatal számára egyenlő esélyeket kínáljon. Ez a mondat első látásra nagyon egyszerűnek tűnik, de ha elidőzünk egy kicsit, hogy átgondoljuk, rájöhethetünk, hogy számos érdekes és lényeges kérdést vet fel, például azt, hogy mit jelent az esélyegyenlőség biztosítása, hogyan lehet az ifjúsági munka aktívan befogadó, és miért fontos a befogadás az ifjúsági munkában. Ahhoz, hogy választ tudjunk adni ezekre a kérdésekre, meg kell határoznunk a fontosságot és a "befogadás területeit".

A befogadás fontossága nyilvánvaló lehet. Az Európai Unió szerint az "ifjúság" a 13-35 év közötti korosztály, tehát kor, kultúra, faj, nemzetiség, vallás, gazdasági és társadalmi háttér, oktatás, képességek stb. szempontjából igen sokszínű csoport. Az ifjúsági munka egyik fő célja ennek a csoportnak az egyesítése, szükségleteik megértése és céljaik elérése. Támogassa őket környezetük kialakításában és egy ifjúságbarát és fenntartható közösség kiépítésében. Lényeges, hogy bevonjuk őket, elkötelezzük őket és tudatában legyenek a közösségben betöltött szerepüknek, ami csak akkor lehetséges, ha úgy érzik, hogy szívesen látják őket és jól érzik magukat. Egy másik fontos cél a befogadóbb társadalom kiépítése. Ezért a legjobb, amit egy ifjúságsegítő tehet, hogy az egészséges társadalom jó példaként befogadó teret biztosít, és népszerűsíti az elfogadás és a befogadás értékét, mint az egység, a kapcsolat és a társadalmi biztonság alapját.

Ifjúságsegítőként, amikor az elfogadáson és az esélyegyenlőségen alapuló befogadó légkört akarsz teremteni, számos különböző szempontra kell figyelned, amelyek a munkád során megjelenhetnek. Ez lehet a fiatalok eltérő személyisége és identitása, társadalmi-gazdasági háttére, iskolai végzettsége, mentális vagy fizikai rendellenességei, vallása és kultúrája, és esetleg számtalan más szempont. Ez azt

jelenti, hogy a közösséged sokszínűségétől függően különböző szempontokra kell figyelned a munkád során.

Ezért az inkluzív tettek és stratégiák sokfélék lehetnek, de a fő cél mindig az, hogy mindenki számára egyenlő esélyt biztosítsunk arra, hogy képességei vagy hátrányos helyzete ellenére teljes mértékben csatlakozhasson és részese lehessen az eseményeknek.

Mitől lesz egy tartalom befogadó?

Az ifjúsági munkásként biztosítható inkluzivitás sokszínűsége gyakran egyedi és kreatív megoldásokat igényel, de általánosságban azt javasoljuk, hogy egy eszköz vagy tevékenység létrehozásakor vagy használatkor a következő szempontokra figyeljünk:

Hozzáférhetőség

Amikor erről a témáról beszélünk, legtöbbször a helyszín mozgásukban korlátozott emberek számára való megközelíthetőségéről beszélünk. Erre is fontos odafigyelni, de a hozzáférhetőség ennél sokkal többről szól. A résztvevők társadalmi és gazdasági hátterére és képességeire is vonatkozik. A különböző háttérű fiatalok bevonása és az esélyegyenlőség biztosítása érdekében javasoljuk, hogy ingyenes rendezvényeket és tevékenységeket szervezzünk, tematizáljuk a rendezvényt, és figyeljünk a szükséges tudásszintre és a hangulatra.

Módszertan

Ami a módszertant illeti, a kulcs az informális és nemformális oktatás lehet. Mindkettő a multiszenzoros megközelítésen alapul, amely nagyban segítheti az SNI-s vagy mentális zavarokkal küzdő fiatalokat. A nemformális oktatás esetében a fiatalok különböző szerepeket, stratégiákat és megoldásokat próbálhatnak ki, hogy megtalálják az útjukat; eközben a tapasztalati tanulás megközelítését követik.

Lépésről lépésre

A befogadó tér létrehozása egyaránt tanulási folyamat is a fiatalok és az ifjúságsegítők számára. Ezért kulcsfontosságú, hogy teret biztosítsunk egymás jobb megismerésére és az egyének és a csoport szükségleteinek feltérképezésére. A biztonságos tér megteremtéséhez a szabályoknak egyértelműnek kell lenniük, meg kell becsülnünk egymást, és nem tűrhetjük a diszkriminációt, a zaklatást vagy a gyűlöletbeszédet.

Léggör

A befogadó léggör megteremtése létfontosságú. A fiataloknak érezniük kell, hogy elfogadják, szeretik és értékelik őket azért, amilyenek; nyitottak lehetnek, kérdezhetnek, kíváncsiak lehetnek, kudarcot vallhatnak, és érezhetik, hogy fontos a véleményük és az igényeik. Az ifjúsági munkásoknak nem szabad elfelejteniük, hogy ők a fiatalok példaképei, így az, ahogyan ők viselkednek és reagálnak a dolgokra, befolyásolja a léggört és azt, hogy a fiatalok hogyan viszonyulnak egymáshoz.

Egyéni támogatás

Egy nagyobb létszámú csoportban elkerülhetetlen, hogy legyen olyan személy, akinek több egyéni támogatásra van szüksége, hogy egyenlő hozzáférést és lehetőségeket kapjon. Külön segítséget nyújtani a legjobbnak, ha több ifjúsági munkás dolgozik a projekt eseményén, vagy/tevékenységén, stb. Idősebb vagy tapasztaltabb fiatalok bevonása is szóba jöhet, ha hajlandóak segíteni és szakmai támogatást kapni.

Az alapok mellett ne feledd, hogy minden helyzet egyedi, és még egy ifjúsági munkás is kudarcot vallhat néha; csak légy biztos benne, hogy megtanultad a leckét, és kérj visszajelzést, hogy legközelebb javulni tudj!

Hogyan biztosítjuk a befogadást?

Az EUtopia projekt alapvető szempontja a befogadás és az egyenlőség előmozdítása. Minden partnerünk elkötelezett az ifjúsági terület iránt, és sokrétű tapasztalattal rendelkezünk ahhoz, hogy hozzáférhető és befogadó eszközöket és tevékenységeket biztosítsunk annak érdekében, hogy a fiatalok tudatában legyenek cselekvési lehetőségeiknek, bevonjuk és elkötelezzük őket, és egyenlő esélyt biztosítsunk számukra az aktív részvételre. Ezért a projekt során a fiatalok részvételével képzést szervezünk, hogy képessé tegyük őket a helyi, regionális, nemzeti és akár nemzetközi szintű részvételre, a weboldal funkcióival pedig lehetőséget biztosítunk a további támogatásra, a bevált gyakorlatok megosztására és a hálózatépítésre az európai ifjúsági területen. Emellett az utópiák és disztópiák kerete nagy segítséget jelent majd a gondolkodásban és a kreatív megoldások kitalálásában egy befogadóbb világ megteremtése érdekében.

A VÁRHATÓ EREDMÉNYEK LISTÁJA

Összefoglalva az előző bekezdésekben leírtakat, az EUtopia projekt ambiciózus célt tűzött ki maga elé: felkelteni a fiatalokban a vágyat, hogy elképzeljenek és tervezzenek egy jobb világot, és egyre inkább a változás szószólóivá váljanak.

De hogyan lehet cselekedni? Ehhez mindenekelőtt a fiataloknak meg kell győződniük arról, hogy létezik egy jobb világ, és hogy ők is segíthetnek ennek megvalósításában. Ezért az utópia és a disztópia fogalmát nem csak a múlt gondolkodóihoz kapcsolódó filozófiai fogalomként kell ismerniük. El kell kezdeniük megérteniük, hogy az utópiák és disztópiák aktuális fogalmak, különösen az aktív állampolgársággal és a befogadóbb és demokratikusabb társadalomra való törekvéssel kapcsolatban. Ezért az eredményeknek négy tanulási célja van:

- egy terület vagy közösség jellemzőinek, gyengeségeinek és lehetőségeinek kritikus gondolkodással történő megfigyelése és olvasása;
- hozzájárulnak a közösségekhez való tartozás érzésének kialakításához, a fiatalok aktív állampolgárságra és társadalmi részvételre való neveléséhez, és arra ösztönzik őket, hogy kapcsolatokat hozzanak létre, a csoportot és a hálózatot a személyközi kapcsolatok és a készségek integrálásának, bővítésének és fejlesztésének lehetőségeként, valamint olyan kontextusként tekintve, ahol együttműködnek a közös célok elérése érdekében;
- ösztönözni a fiatalokat arra, hogy beszéljenek, fejezzék ki és vitassák meg véleményüket, ötleteiket és változásaikat; megtanuljanak proaktívak lenni, képzelni és a jövőbe tekinteni;
- megtanulni egy projekt tervezését, szervezését, bemutatását és megvalósítását hatékony eszközök használatával.

E célokat követve a projektpartnerek a következő eredmények strukturálását tervezték, amelyek mindegyike jól meghatározott célokat és várt eredményeket tartalmazott.

Első eredmény: Kézikönyv

<p>Fő célkitűzés:</p> <p>A projekt elméleti alapjának megteremtése, hogy lehetővé tegye az utópiák és disztópiák koncepciójának pedagógiai felhasználását az állampolgári nevelésben.</p>	<p>Várható eredmények:</p> <p>Az utópia és disztópia elmélete és a mai valóság közötti kapcsolatot és pedagógiai felhasználásukat szemléltető füzet.</p>
<p>Az eredmény bemutatása</p> <p>A kézikönyv az ifjúsági munkásoknak szól, és célja, hogy segítse őket abban, hogyan tudják bevonni a fiatalokat, és megértetni velük a társadalomban betöltött fontos szerepüket. Tartalmazza az utópiák és disztópiák körüli korábbi elméleteket, és megfogalmazza az utópiák és disztópiák pedagógiai felhasználását, valamint azt, hogy hogyan és miért kell az utópiákat felhasználni a fiatalok aktív állampolgárságra való nevelésében.</p>	

Második eredmény: Gyakorlatok és eszközök gyűjteménye és akcióterv

<p>Fő célkitűzés:</p> <p>Összegyűjteni azokat a vonzó és támogató eszközöket, amelyek megkönnyítik a fenntartható fejlődési célokról szóló, könnyen megközelíthető párbeszédet, valamint felhívják a figyelmet a főbb társadalmi kihívásokra és támogatják az aktív részvételt.</p>	<p>Várható eredmények:</p> <p>A helyi ifjúsági munkások számára könnyen adaptálható anyag, amely megkönnyíti a fiatalok részvételét kreatív és innovatív ötletekkel. Módszertan ezen ötletek politikai döntéshozókkal való megismertetésére.</p>
<p>Az eredmény bemutatása:</p> <p>Az eredményt olyan információk és megfontolások gyűjteményének terveztük, amelyek célja, hogy segítsenek kialakítani a közéletben való hatékony és konstruktív részvételhez szükséges készségeket, és általában véve a következő területeken döntéshozatali folyamatokban való részvételben. Az elméleti-módszertani keretben mozog, amely a fiatalokra, fiatal munkavállalókra és szakemberekre, mint az ötletek, a tudás, az erőforrások és a jogok hordozóira összpontosít, amelyek a dolgok megváltoztatására</p>	

irányuló erővé alakíthatók.

Harmadik eredmény: Platform az utópisztikus akciókhoz

<p>Fő célkitűzés:</p> <p>Tudáscsere a fiatalok és a szakemberek között, valamint a köztük lévő ötletek és vélemények cseréjének beindítása.</p>	<p>Várható eredmények:</p> <p>Együttműködési felület a legjobb gyakorlatok terjesztésére Európa-szerte; a kifejlesztett tartalmak szabad felhasználásának garantálása; a fiatalok által elképzelt utópiák kiemelése.</p>
<p>Az eredmény bemutatása:</p> <p>A fiatalok nehezen hallatják hangjukat, és meg vannak győződve arról, hogy nincs lehetőségük változtatni a dolgokon. Ráadásul társadalmunknak az az objektív tendenciája, hogy a fiatalok által létrehozott projektek rövid távú eredményeket hoznak, amely némileg képtelenné tette őket arra, hogy "nagyot álmodjanak", így ma inkább individualista módon próbálnak boldogulni. Nincs hiány példákban, hogy a fiatal álmodozók mire képesek: gondoljunk például arra, amit Greta Thunberg határozott gondolatai és tettei hoztak létre. Egy ilyen dinamikus világban, ahol a technológiai elképzelhetetlen dolgokat képes megvalósítani, és az emberek nagy könnyedséggel tudnak egymással kapcsolódni, a világ többi részével való kommunikáció rendkívül egyszerűvé válhat, és az ötletek, projektek, készségek és eszközök megosztása magával ragadó és izgalmas folyamattá alakulhat. Azáltal, hogy inspiráló európai példákat mutat be, és lehetőséget kínál arra, hogy a felhasználók kapcsolatba lépjenek azokkal, akik ilyen pozitív kezdeményezéseket valósítanak meg, a platform támogatja a fiatalokat abban, hogy ötleteiket valóra váltsák, valamint eszközöket biztosít az ifjúsági munkások és a helyi döntéshozók számára a fiatalok aktív részvételének támogatásához. A platform használatának, valamint az interaktivitás és a hálózatépítés megkönnyítése érdekében felhasználói kézikönyvvel egészül ki.</p>	

Negyedik eredmény: felhasználói útmutató és modellek

<p>Fő célkitűzés:</p> <p>A partnerek által a saját területükön a gyakorlatba átültetett tapasztalatok bemutatása a korábbi eredmények és tevékenységek során kidolgozottak alapján; lehetővé tenni, hogy a már bevált modellek adaptálásával inspirációt merítsünk a saját területünkön felmerülő kihívások megoldásához.</p>	<p>Várható eredmények:</p> <p>Olyan emberek történeteinek gyűjteménye, akik egy kívánságot fogalmaztak meg, majd sikeresen megvalósították azt, valamint a fiatal utópisták projektjei, amelyeken az EUtopia projekt keretében létrejött tréning során dolgoztak.</p>
<p>Az eredmény bemutatása:</p> <p>Az eredmény konkrét esetek, kiváló tapasztalatok és hasznos módszertani gyakorlatok gyűjteményét tartalmazza, hogy a fiatalok és a fejlődésükhöz hozzájáruló ifjúsági munkások számára olyan eszközöket és ötleteket adjon, amelyekkel utópiákat válthatnak ki a fiatalokban, motiválhatják őket a közéletben való részvételre, egyszerűsíthetik a projektek felépítését és fejlesztését, és megismerhetik a jó gyakorlatokat, amelyek arra ösztönzik őket, hogy konkrét cselekvésbe kezdjenek. Az eredmény azt akarja bemutatni, hogy minden változás csak akkor marad lehetetlen, ha senki sem törődik azzal, hogy meglépje. Valójában mindannyiunkon múlik, hogy az utópia konkrét céllá váljon.</p> <p>Az útmutató konkrét gyakorlatokat is tartalmaz az aktív polgársággal kapcsolatos esetekről, magyarázatot adva a szakemberek számára az eszköztárban szereplő tevékenységek és eszközök használatára, valamint azok megvalósítására. A workshopok fő célja, hogy az ifjúsági munkás és új perspektívák elsajátítására, kreativitásra és új projektek, eszközök és tevékenységek megvalósítására ösztönözze. A forgatókönyvek valójában könnyen újra kombinálhatók vagy újragondolhatók, hogy egy adott témában felhasználhatók legyenek.</p>	

A projekt magában foglalja egy képzési koncepció létrehozását is a fiatalok által létrehozott

utópiákból, ahol a fiatalokat felkérjük, hogy ötleteiket a gyakorlatban is megvalósítsák, megosszák azokat és együttműködésbe kezdjenek egymással. A projektet egy elményekkel teli tanulási folyamatként terveztük, amelyet az a törekvés motivál, hogy a fiatalok azon képességeiket fejlesszék, amelyek hozzájárulnak egy jobb világ megálmodásához a saját jövőjük érdekében. A személyes jelenléttel megvalósuló képzésen várhatóan 15-20 fiatal "utópista" vesz részt, akik elmélyíthetik tudásukat, megoszthatják és megvitathatják a kidolgozott projektjüket.

UTÓPIÁK ÉS DISZTÓPIÁK

Az utópia meghatározásai

Az utópia a görög ou-topos szóból származik, jelentése "nincs hely" vagy "sehol". De létezik egy majdnem azonos görög szó is, az eu-topos, amely "jó helyet" jelent. Az első semleges szó, és azt is sugallja, hogy utópikus világ nem létezik és nem is fog létezni, a második viszont pozitívabb és előremutatóbb.

A mai szóhasználatban többnyire azt mondjuk, hogy az utópia olyan fogalom, amely egy ideális vagy tökéletes társadalomra utal, gyakran olyan helyként vagy létállapotként ábrázolva, ahol minden harmonikus, igazságos és ideális. Ez egy olyan társadalom víziója, amely mentes a társadalmi, politikai és gazdasági problémáktól, ahol mindenki békében és jólétben él. Fontos azonban megjegyezni, hogy az utópiát gyakran elérhetetlen ideálnak tekintik, mivel a teljes tökéletességet nehéz elérni bármely társadalomban.

A legismertebb és az utópia témájával foglalkozó egyik első alapvető mű Thomas More Utópiája, amely 1516-ban jelent meg. Ez a regény egészen egyedülálló mű volt ebben a témában, mert a középkorban a gondolkodás és az írás a nem volt mindennapos, valamint egy ilyen mű létrejötte erőteljesebb hatással bírt, a mai korunkhoz képest.

De jóval Thomas More előtt, az ókori Görögországban, Kr. e. 375 körül Platón megalkotta a Politeiát. Ebben a művében megkísérli megalkotni az ideális állam modelljét.. Annak ellenére, hogy a műben a konkrét görög történelem problémáit is felveti, nem a valós állapotokat írja le, hanem a lehető legjobb állapotról alkotott elképzeléseit. Platón államelmélete egy utópia. Más ókori filozófusok, például Arisztotelész és Cicero is hasonló elképzeléseket dolgoztak fel az ideális társadalomról.

A vágyott jobb világról alkotott utópisztikus elképzeléseknek egyáltalán nem szükséges, hogy a társadalom egészére érvényesek legyenek. Thomas More-nak nem volt teljes rálátása a világra, valamint a középkorban a hírgyűjtés sem volt olyan gyors és pontos, mint manapság, így a szubjektív

tapasztalat, vagy amit a közvetlen környezetben tapasztaltak az emberek, gyakran nagyobb hatással volt a vélemény alkotásra. Ugyanakkor a tudatlanság, a tájékozatlanság és a tapasztalatlanság miatt az utópisztikus világgép merészebb volt, és sokkal jobban elszakadt a kor valóságától. Fontos megjegyezni, hogy bár az utópisztikus elképzelések sokakat inspiráltak, egyúttal kritika is érte őket. Egyesek szerint az utópiára való törekvés tekintélyelvűséghez vagy az egyéni szabadságjogok elfojtásához vezethet. Mindazonáltal az utópia fogalma továbbra is lenyűgöző és tartós kutatási téma az irodalomban, a filozófiában és a társadalomelméletben.

Történelem és valós törekvések

A történelem során számos gondolkodó és író járult hozzá az utópikus gondolkodás kialakulásához. A 17. és 18. században, a felvilágosodás korában az utópikus eszmék egyre nagyobb teret nyertek. Olyan gondolkodók, mint Thomas Hobbes, John Locke és Jean-Jacques Rousseau az ideális társadalom különböző elképzeléseit javasolták, amelyeket gyakran politikai és filozófiai meggyőződésük befolyásolt.

Az ipari forradalmi változások, háborúk, civilizációk és a társadalmi rendszerek átalakulása a 20. században nem mindig hozta meg a kívánt változásokat, sok esetben a disztópikus forgatókönyv valósult meg. De a téma számtalan filozófus, író, költő és filmes fantáziáját is megragadta. De nemcsak a művészetben, a filozófiában és az elméleti síkon erősödött meg az utópia által ígért ideális élet. A 19. és 20. században az utópikus gondolkodás tovább fejlődött. A szocialisták, mint például Karl Marx és Friedrich Engels, az egyenlőség és a közösségi tulajdon elvén alapuló utópikus társadalmat képzeltek el.

További nagy hatású utópikus művek Edward Bellamy "Looking Backward" és Aldous Huxley "Brave New World" című műve. A 20. század második felében és a 21. században konkrét közösségek alakultak ki, amelyek elvei és társadalmi berendezkedése valami jobbat és ideálisabbat teremtettek, mint a körülöttük lévő társadalmi valóság, mert kritikai vagy vallási felfogásuk és elveik erre készítették őket.

Így például a hippimozgalom, a feminizmus, a tudatos közösségek, az alternatív államok, a keresztény anarchisták és a kibucok (utóbbiak már jóval korábban) mind az alulról szerveződés elve és eszméje alapján jöttek létre, egy közös eszmény vagy cél által motiválva, kezdetben kisszámú ember közösségeként. Ma már számos olyan alternatív életmód létezik, amely reflektál az éghajlati válságra és a fogyasztói társadalom hátrányaira, amelyek a fiatalokat is érintik, és amelyek a kritikák megfogalmazása mellett életmódjukkal és filozófiájukkal konstruktív lépéseket tesznek egy jobb, élhetőbb világ felé.

Az, hogy a 19. és a 21. század között számos új eszmerendszer jelent meg, amelyek a meglévő társadalmi rendszereket és értékeket kritizálják, egyrészt azt mutatja, hogy még nem értük el az ideált, a sehol-t, másrészt azt, hogy a változás iránti vágy és akarat egyre inkább jelen van a mindennapi életben. Természetesen ez tükröződik az ember alapvető működésében is, aki, amióta csak a Földön él, folyamatosan igyekszik javítani körülményein, korszakról korszakra különböző dimenziókban. Ugyanakkor, még ha nem is mondhatjuk, hogy korunkban ideális vagy közel ideális körülmények között élünk, az emberi élet létezése óta minden korban és a különböző társadalmakban hatalmas előrelépések és megoldások jöttek létre a világ jobbá tételének érdekében. Az orvostudomány és a technológia ma már olyan módszerekkel és eszközökkel rendelkezik, amelyek még a múlt utópisztikus elképzeléseit is meghaladják. Az oktatás, az információáramlás és a mobilitási lehetőségek is drámaian megváltoztak és fejlődtek, ahogy a tudományágak is folyamatosan fejlődnek. És bár jóllehet a kapitalista világrend messze nem tökéletes, még mindig ez a legmegfelelőbb a társadalom jelenlegi fejlettségi szintjének, és még mindig sokkal előremutatóbb és humánusabb, mint a múltban uralkodó társadalmi berendezkedés.

Ugyanakkor a mai fiataloknak sokkal nehezebb megteremteniük egy utópisztikus, ideális világot. A fiatalok nagy változásokban gondolkodnak, mert az internet megjelenésével jobb rálátásunk van szinte az egész világra, ma már nagyobb hatást tudunk gyakorolni a tágabb környezetünkre is és akár példaként is szolgálhatunk azzal, hogy saját közösségünkben és környezetünkben hogyan cselekszünk. Nagyon sok fiatal úgy éli az életét, ahogyan az idősebb generáció már nem, vagy csak kisebb mértékben képes, ezért a fiatalok gyakran törekszenek egy ideálisabb életre az életmódjukban,

mégis könnyen eltántorodnak az utópisztikus víziók követésétől, mert úgy látják, hogy az idősebb generáció tönkreteszi az álmaikat. De ahogy a világ fejlődött, a válsághelyzetek, a nagyobb léptékű problémák és az ezeken való elmélkedés meghozta a kreatív és konstruktív szándékot, hogy merjünk nagyot álmodni, utópiákat gyártani és azok menté cselekedni.

Példák az utópiákra az egyes partner országokból

Belgium

Nem közismert, de az utópia fogalma Belgiumból származik. Bár az eszme kitalálója a brit humanista Sir Thomas More volt, leghíresebb könyvét, az Utópiát 1516-ban írta, miközben Antwerpenben tartózkodott egy királyi kereskedelmi misszióban. A könyv első jelenete is az antwerpeni Notre Dame székesegyházban tartott mise után kezdődik, ahol egy hosszú szakállú, napbarnított utazó egy távoli és tökéletesnek tűnő szigetről, Utópiáról ír.

A projekt során megkérdezett belga ifjúsági munkások soha nem használták az utópiák koncepcióját az állampolgári nevelés vagy más témák keretében. Azok számára, akik szeretnék kipróbálni ezt az érdekes és innovatív szemléletet, javasoljuk, hogy használják François Schuiten és Benoît Peeters híres belga képregénysorozatát, a "Les Cités obscures" (1982) (A homályos városok) címűt.

A képregények a mi világunkra utalnak, főként építészeti szinten, és a miénkkel párhuzamos univerzumot mutatnak be, amely fiktív világokat hoz létre utópiák és disztópiák között.

Franciaország

Franciaország egyik leghíresebb disztópiája a François Rabelais 1534-ben írt "Gargantua" című regényének "Abbaye de Thélème" (Thélème apátsága). A könyvben az apátságot olyan utópiaként ábrázolják, ahol mindenki úgy cselekszik, ahogy akar, feltételezve, hogy minden művelt és becsületes ember erényes. Egy másik nagyon híres utópia Voltaire "Candide ou l'Optimisme" (Candide: Optimizmus) című, 1759-ben megjelent műve. Ebben a könyvben a főszereplő egy bizonyos "Eldorádó" nevű helyet ír le utópiaként. Ebben a könyvben sokat használják az utópia leírásának

stílusát. A fő cél azonban az, hogy kigúnyolják ezt az optimista világgépet. Egy másik műben a Coline Serreau által rendezett "La Belle Verte" című francia film egy olyan bolygót ír le utópiaként, ahol a lakosok harmóniában élnek a természettel.

Magyarország

A magyar irodalomban az utópia fogalma először a 19. században jelent meg, több klasszikus író is felhasználta regényeiben a fogalom jelentését. A két legismertebb Magyarországon Madách Imre - Az ember tragédiája és Jókai Mór Az aranyember című műve. A 19. század végétől napjainkig egyre több sci-fi típusú regény is volt és van, szintén nagyon népszerű Szathmáry Sándor Kazohinia című regénye.

Olaszország

Az olaszországi utópia fogalmát talán leginkább Italo Calvino író képviseli.

Láthatatlan városok című könyve olyan úti beszámolók sorozataként jelenik meg, amelyeket Marco Polo Kublai Kan tatár császárnak készít. Ezek a városok valóban láthatatlanok, mivel az író képzeletéből születtek, de szimbólumok, és mindegyikük kérdéseket vethet fel és új nézőpontokat tárhat fel a városi agglomerációk jelentéséről, az érzékelésük különböző módjairól és az idővel végbemenő átalakulásairól.

Kálvin számára az utópia nem rendszerszerű és nem teleologikus, nem egy teljes és ideális modelltől áll, amelyet bárhol máshol kell követni, hanem inkább szaggatott és pulzáló, a valóságtól kevésbé elrugaszkodott. Calvino számára az igazi utópia abban a lehetőségben áll, hogy az írás kimeríti a valóságot a maga összetettségében és teljességében. Az irodalom egyszerre vászna és tükörképe a valóságnak; ezért ironikusnak és illuzórikusnak kell lennie.

Lengyelország

A lengyel irodalom első utópisztikus regénye a "Mikolaja Doswiadczyńskiego przypadki" ("Nicolas Doswiadczyński kalandjai"), amelyet Ignacy Krasicki írt és 1776-ban jelent meg. A mű egy lengyel nemesember történetét írja le, a Warwasban, Párizsban és a fiktív Nipu szigeten tett utazásán keresztül. A nemes az útja során tapasztalatokat szerez, amelyek megtanítják őt arra, hogy jó polgár legyen. Egy utópiát ír le Stanisław Lem 1955-ös könyvében, az "Obłok Magellan" (Magellán felhője) címűben is. A könyv egy csillagközi utazásról szól, amely a Magellán-felhő csillagképbe vezet. A kortársadalmának érzékeny elemzéséhez szolgáltat ürügyet. Egyúttal látomásos regény a jövő technikáinak és technológiáinak fejlődéséről, amelyek közül sok ma már valósággá vált.

Az újabb generáció írói inkább a disztópiákra, mint az utópiákra összpontosítanak. Jó példa erre a neves lengyel író, Jacek Dukaj legújabb könyve, a Po Piśmie (A levél után). Dukaj az embert egy új korszak hajnalán mutatja be. Az egymást követő médiatechnológiák – a televíziótól a virtuális valóságig – kivezetnek minket a betű birodalmából. Mi lesz a következménye a ma már jól látható jelenségeknek? "Nem fogok levelet írni – telefonálni fogok. Nem fogok regényt olvasni – tévésorozatot fogok nézni. Nem töltöm az éjszakáimat versolvasással – játszom. Nem jegyzetek – felvételt készítek. Nem írok le – lefényképezem ..." Hogyan fogják ezek az élmények közvetlen átadására szolgáló technológiák átalakítani az emberiséget?

A disztópia meghatározásai

A disztópia egy fiktív elbeszélés, amelyben egy képzeletbeli társadalom áll szemben az utópiával. A szó etimológiája, amely az utópiáéhoz kapcsolódik, az ógörög **δυσ-** (dus) előtagból származik, amely a rossz, a nehézség, a szerencsétlenség gondolatát jelöli, és a **τόπος** (tópos) főnévből, amely "helyet, helyet, országot" jelent. A disztópia tehát "gonosz hely".

A disztópia története

Azt szokták mondani, hogy a disztópia fogalma először a 19. században, Angliában jelent meg, majd Aldous Huxley "Szép új világ" (1931), Georges Orwell "1984" (1949) vagy akár Ray Bradbury "Fahrenheit 451" (1951) című híres regényei révén fejlődött és vált ismertté. Valójában az első disztópiát bemutató regény az orosz író, Evgueni Zamiatine 1920-ban megjelent "Mi" ("Мы" oroszul) című regénye. A történet a jövőben játszódik. D-503, egy űrhajómérnök, az Egyetlen Államban él. Az Egy Állam egy űvegből készült város, ahol minden ember él. A regényben az emberek lépésben járnak egymással és egyenruhát viselnek. Minden egyes személyt számokkal neveznek meg. Az Egyetlen Állam egy totalitárius állam, amely azt állítja, hogy minden emberi tevékenységet irányít, és boldoggá teszi az embereket. A történet során D-503 rájön, hogy vonzódik a "régivelághoz", amelyet a szabadság, a kiszámíthatatlanság és a boldogság bizonytalansága jellemez.

Laurent Bazin irodalomtanár szerint a disztópia az utópiával egy időben született, a reneszánsz korszakában, amikor az emberek saját döntéseik alapján kezdtek társadalmakat építeni, és már nem Isten és a vallás irányította őket (Radio France, 2023). Míg egyesek úgy gondolták, hogy az emberek képesek irányítani saját sorsukat (utópia), mások úgy vélték, hogy az emberek erre nem képesek, és a bukásuk felé tartanak (disztópia).

Disztópiák és ellenutópiák

A disztópia azonban több, mint egy "ellenutópia". Az ellenutópia az, amikor az olvasó vagy a néző már a történet elején tudja, hogy a fiktív társadalom mindaz, amit el kellene kerülnünk (Radio France, 2023). A disztópiák kétértelműbbek abban az értelemben, hogy a történet kezdetén az olvasó vagy a néző nem tudja egyértelműen azonosítani, hogy az elképzelt társadalom teljesen diszfunkcionális vagy jó elveken alapul. A disztópia gyakran egy utópia megvalósulásából alakulhat ki egy társadalmon belül, amely végül más utat választ, és ahol működési zavarok keletkeznek. Ebben az értelemben a disztópia egy konkrét utópia gyakorlati eredménye lenne, amely megmutatja annak hiányosságait és társadalmi és politikai kockázatait. Más szóval, a disztópia annak feltárása, hogy mi történhetne, ha egy társadalom szélsőséges módon valósítaná meg az utópikus eszményeket. Minden disztópikus fikció végén azonban az az üzenet, hogy harcolni kell az ilyen típusú eltérések és szélsőségek ellen, rá kell ébredni az ilyen helyzetek abszurditására és igazságtalanságára. A történet során követjük a

szereplőket és a helyzetet illető nézőpontváltásaikat. Vagy harcolnak és láznak a fennálló helyzet ellen, vagy legalábbis megpróbálnak túlélni és elmenekülni ebből a világból.

A disztópia szerepe

A disztópiák azért jönnek létre, hogy elítéljék az utópiák politikai, környezeti, pszichológiai és technológiai lejtmenetét, és felszólaljanak ellene. Lehetőséget adnak arra, hogy olyan dolgokra is rálátást nyerjünk, amelyeket magától értetődőnek tartunk. A fő üzenet az, hogy az olvasót vagy a nézőt óvatosságra inti az utópiákkal kapcsolatban, mert az utópiákban az embereket gyakran egységes csoportnak tekintik, akiknek egy mindenre egyformán alkalmas életmódot kínálnak. Ezzel figyelmen kívül hagyják az egyéniségeket, és ezért veszélyeztetik a társadalmi egyenlőséget (Radio France, 2023). Ezért a disztópiák nem pontosan a mi valóságunk, de eléggé ismerősek ahhoz, hogy kényelmetlenek legyenek. Lehetségesnek és a valóságunkkal kapcsolatosnak kell tünniük ahhoz, hogy működjenek, hogy összehasonlítsuk a valóságunkkal, és figyelmeztessenek minket a rossz dolgokra, amelyek megtörténhetnek a társadalmunkban, ha nem figyelünk oda.

A disztópiák lehetővé teszik számunkra, hogy a döntések és helyzetek minden negatív lehetőségére gondoljunk. A disztópiák olyan fikatív helyek, ahol kísérletezhetünk azzal, hogy mi történne ilyen helyzetekben, és emlékeztetik az embereket arra, hogy reagálniuk kell, mielőtt ilyen szélsőséges állapotokba kerülnének. A disztópiák a jövőben játszódnak, hogy megmutassák a lehetséges társadalmi leépülést, a dehumanizációt és az egyéni szabadság elvesztését. Nem feltétlenül kegyetlen és gonosz helyzeteket ábrázolnak, hanem olyan helyzeteket, amelyek elég rosszak ahhoz, hogy emlékeztessenek minket arra, hogy nem kell mindent elfogadnunk a hatóságoktól.

A disztópiák meglehetősen gyakoriak a mai kultúrában. A streaming felületeken, a televízióban, az interneten és a moziban különféle disztópikus filmeket, sorozatokat, videojátékokat és dalokat láthatunk. A disztópikus társadalmakról szóló könyvek és képregények is igen sikeresek. Hogy miért? Valószínűleg azért, mert a disztópia katartikus hatású lehet, és segíthet elgondolkodni saját társadalmunkról, annak hibáiról és tulajdonságairól, valamint arról, hogy mit lehetne javítani, hogy jobbá tegyük.

A disztópiák működése

A disztópiákban a hatóságok rendelkeznek minden hatalommal, amit gyakran azzal indokolnak, hogy ezekkel az eszközökkel garantálják az emberek biztonságát és boldogságát. Ez az oka annak, hogy a társadalom a történet elején nem félelmetesnek és gonosznak van ábrázolva, vagy legalábbis a legtöbben elfogadják. Valójában a disztópikus fikciók kezdetén a társadalom még azt az illúziót is keltheti, hogy tökéletes utópia. A főszereplő(k) kalandjai, amelyeket az elbeszélés során végigkísérünk, a fiktív társadalom negatív aspektusait és lefelé csúszását tárják fel. A Miami Dade College szerint a disztópia legfőbb jellemzője, hogy az embereket uraló hatóságok propagandával irányítják a polgárokat. Az információt, az egyéni gondolkodást és a szabadságot korlátozzák, sőt cenzúrázzák. A hatóságokat egy vezéralak képviseli, és a polgárok imádják őket. Az engedetlenség ára olyan erőszakos, hogy a legtöbben beletörődnek a törvény betartásába. A polgárok félnek a külvilágtól, és dehumanizált állapotban élnek.

A disztópia különböző típusai

Az utópiák fogalmának reneszánsz kori megjelenése idején a disztópiák a társadalom filozófiai aspektusára összpontosítottak, például arra, hogy hogyan kell csoportként viselkedni, vagy hogyan lehet elkerülni az egyenlőtlenségeket. Ám fokozatosan, a 20. század óta a disztópiák egyre inkább a politikai aspektusra összpontosítanak. A 21. században azonban a vallási szempont is beépült a disztópiákba.

Más szóval, a disztópiák az irányítás és a hatalom különböző típusaiból erednek, amelyek természete az idők során megváltozott. A Miami Dade College a disztópiákat az irányítás típusai szerint osztályozza:

- a társadalom filozófiai vagy vallási irányítása
- a bürokratikus ellenőrzésen alapuló disztópiák rengeteg abszurd adminisztratív formassággal, szabályozással és inkompetens köztisztviselővel rendelkeznek.

-
- a vállalati ellenőrzésen alapuló disztópiákban a társadalmat egy vagy több vállalat irányítja a termékeken, a reklámokon és a médián keresztül
 - a technológiai irányításon alapuló disztópiák olyan társadalmakat ábrázolnak, amelyeket számítógépek, robotok vagy tudományos eszközök segítségével irányítanak.

Bár ezek a disztópiák fő típusai, gyakran több típus keveredik egymással. Egy vállalati disztópia például alapozhatja hatalmát a technológiai vagy akár filozófiai ellenőrzésre.

Példák a disztópiákra az egyes partner országokból

Belgium

A belga ifjúsági munkásokkal készített interjúk során meglepő módon azt tapasztaltuk, hogy bár ismerik az utópiák fogalmát, a disztópiákról alig tudnak valamit.

A disztópiákról szóló belga filmek talán nem olyan ismertek, mint *Az éhezők viadala* (2012), *A Truman Show* (1998) vagy éppen *Az emberek gyermekei* (2006), de azért találhatunk néhány izgalmasat, mint például a Lorcan Finnegan rendezte *Vivarium* (2019) városi horror disztópia, vagy a *Mr. Nobody* (2009), amely egy utópisztikus sci-fi történet az utolsó halandó emberről a Földön.

Az irodalomban is találhatunk néhány érdekes képviselőjét ennek a témának, például Jacques Sternberg "*La sortie est au fond de l'espace*" (1956) című művét (A kijárat mélyen az űrben).

Franciaország

A francia ifjúsági munkásokkal és ifjúsági szervezetekkel készített interjúk során idéztek néhányat közülük. A "*Mad Max*" című filmsorozat az egyik legtöbbet idézett film Franciaországban. Néhány ifjúsági szakember adott néhány kulturális utalást, amelyet a fiatalok használnak, amikor disztópiákról beszélnek. Ezek többek között a "*Dűne*" című film, a "*One Piece*" című anime és az "*Altered Carbon*" című sorozat.

Franciaországban Jean-Luc Godard francia-olasz filmje, az "Alphaville, une étrange aventure de Lemmy Caution" (Alphaville, egy furcsa kaland Lemmy Cautiontól) (1965). Egy disztópikus és totalitárius társadalmat ír le, ahol az érzelmek nem megengedettek, és egy logikával és érveléssel rendelkező számítógép irányít mindent. Vannak olyan könyvek, mint Céline Minard "Le dernier Monde" (Az utolsó világ) (2007) és Alain Damasio "La Zone du dehors" (A külső zóna) (1999) a francia irodalomban.

Magyarország

A disztópia kifejezés kevésbé ismert a magyar ifjúsági munkások körében. És bár a kifejezés nem feltétlenül ismerős, a jelentését értve, tudják, hogy magával a fogalommal már sokszor találkoztak. Ugyanezt gondolják azokról a fiatalokról is, akikkel kapcsolatban állnak. Hiszen a disztópia rengeteg filmben és sorozatban megjelenik, a fantasy és a sci-fi alapvető eleme, amelyek szintén nagyon népszerűek a fiatalok körében. A disztópia fogalma leggyakrabban "legrosszabb forgatókönyvként" jelenik meg az ifjúsági munkában, vagy a jövőtervezés során olyan képként, amelyet a megfelelő lépések megtételével szeretnének elkerülni. A magyar történelem és így a kultúra is arra készíti a társadalmat, hogy áldozatként gondoljon magára. Az idősebb generációk sokat szenvedtek a különböző politikai és háborús helyzetektől, és a mai fiatalabb generációt is érintik bizonyos traumák, amelyeket inkább pozitív, konstruktív hozzáállással próbálnak megoldani.

Olaszország

Két példa az olaszországi disztópikus regényekre: Sabrina Guzzanti "2119 - A Sapiens pusztulása" és Stefano Benni "Elianto" című regénye. Mindkettő iróniával és humorral beszél a disztópikus jövőről. Az elsőben a rendező, forgatókönyvíró és színész 2119-be, egy környezeti katasztrófa által tönkretett világba utazik. A regény olyan aktuális kérdésekkel foglalkozik, mint az éghajlatváltozás, a gazdagság koncentrációja és a technológiától való függés. Az emberek megoszlanak a hatalmas milliárdosok kisebbsége és a jogfosztott ökológiai migránsok többsége között. A robotok az iskolákkal, az igazságszolgáltatással és az információval foglalkoznak. Az egyetlen kivétel a Holly, az egyetlen ember által írt újság, amely döntő szerepet játszik.

A második regényben ellenállhatatlan karakterek által benépesített fantasztikus világok sorát ajánlja. Világunk hibái és problémái könnyen nyomon követhetők; Benni a politikusoktól és a tévés arcoktól veszi a példát, drámai komikumot jelenít meg, és keveri a fantáziát, a satírárt, a filozófiát és a science fictiont. "Miféle ország ez, ahol csak azokat nevezik kétségbeesettnek, akiknek még van reményük?"

Lengyelország

A XIX. században a tökéletes nemzet eszméjének megjelenésével, a technikai civilizáció fejlődésével és annak a kultúrára gyakorolt hatásával Zygmunt Krasinski 1835-ben kiadta a Nie-Boska Komedia (Nem isteni komédia) című művét. Ez az első antiutópia a lengyel irodalomban. Ez a könyv a szabadság, az egyenlőség és az emberiség megújulásának zászlaja alatt vezetett népi forradalom kudarcáról szól. A lengyel filmművészetben is vannak kulturális utalások. A Juliusz Machulski által rendezett "Szexmisszió" (Szexmisszió) című lengyel film (1984) egy disztópikus, csak nőkből álló társadalomról szól, ahol minden férfi eltűnt. A nők szűznemzéssel szaporodnak, és egy elnyomó feminista társadalomban élnek, ahol az apparátusok azt tanítják, hogy a nők addig szenvedtek a férfiak uralma alatt, amíg a férfiakat el nem távolították a világból.

POLITIKA ÉS ÁLLAMPOLGÁRI RÉSZVÉTEL

Az utópiákat általában " időleges építményekként" definiálhatjuk, amelyek az emberek elvárásait tükrözik, amelyek azon a társadalmon alapulnak, amelyben élnek, és a jelenkor nagy kihívásain. Az utópiák és disztópiák ilyen szintű megismerése után jogos a kérdés: milyen utópiák felé kell nekünk, kortársaknak és különösen a fiataloknak, a holnap társadalmának főszereplőinek, törekednünk? Társadalmunk mely területei alkalmasak leginkább az utópiára és a disztópiára? Milyen tulajdonságokkal kellene rendelkeznie egy új, jobb és ideális világnak a mai helyzetből kiindulva?

Az utópiák és disztópiák pedagógiai felhasználásának elméleti megalapozásához, valamint a politika és az állampolgári részvétel területén való alkalmazásukhoz kétségtelenül Ernst Bloch filozófus és író az a személy, aki a fiatal utópiákat a "harcos optimisták" (Bloch, 2019) eszméjének megvalósításaként asszimilálja.

Mégis, azt jelenti, "ami ma még nem az, de ami holnap lehet". Ez a megközelítés egy bizonyos dolgot állít a középpontba: a reményt. A forradalmi reményt, amely a jövő átalakítására irányuló kollektív cselekvést irányíthatja, az emberben rejlő boldogságkereséssel és az utópia lehetőségében való hit iránti elkötelezettséggel együtt.

Ezért Blochot követve az utópia fogalmát használó pedagógiai megközelítés célja, hogy "megtanítson remélni": a cél nem egy fantáziavilág követése, hanem annak meghatározása, hogy milyen utópiát kell követni, és annak ápolása. Ebből a szempontból megkülönbözteti az "absztrakt utópiát" és a "konkrét utópiát" (Bloch, 2019); az előbbi puszta vágy, amelyet semmilyen akarat nem kísér; ezzel szemben a konkrét utópia valós vagy szükségszerű jövőre irányul, célja pedig a jelen átalakítása, és a közsférában rögzül.

"A kollektivitás így a szenvedő transzcendenciájának terévé válik: a végességet, amely rettegésben tartja, az eljövendő világ építésének kollektív projektje megdöntheti" (Levitas, 1990).

Utópiák "harcos optimistáknak"

A konkrét utópia paradigmája pedagógiai szempontból releváns, az utópikus gondolkodásmódot vallók ugyanis "harcos optimistáknak" (Bloch, 2019) tekinthetők, hogy hangsúlyozzuk, a remény gyakorlása nem a képzelet mentális gyakorlását jelenti, hanem valódi aktív munkát az eljövendő világ felé, kéz a kézben a kortárs világ disztópikus állapotaihoz való kritikus hozzáállással.

Érdekes példa arra, hogyan lehet a konkrét utópia fogalmát pedagógiai szempontból alkalmazni, az ENSZ 17 fenntartható fejlődési célja, amelyek az Agenda 2030 lényegét alkotják.

Absztrakt módon a 17 cél mögött az a vágy olvasható, hogy egy zöldebb, tisztább és igazságosabb világot hozzunk létre; egy fenntarthatóbb és kevésbé fogyasztói világot, egy támogatóbb és kevésbé önző, helyi és kevésbé globális, biztonságosabb és kevésbé igazságtalan világot. De ugyanezek a célok konkrét célokká alakíthatók a "harcos optimisták" vagy - az EUtopia kontextusában - a fiatal utópisták közreműködésével.

Nyilvánvalóan nehéz egy fiatal számára, hogy kritikusan gondolkodjon a fenntartható fejlődési célok minden egyes dimenziójáról, és így képes legyen aktív szerepet kialakítani a különböző célok között; inkább a állampolgári részvétel egy adott irányára kell összpontosítani, vágyaitól és személyes képességeitől függően.

Konkrétan, az Agenda 2030 megközelítés alapján a fenntartható fejlődési utópiák szempontjából a legfontosabb dimenziók a következők: gazdasági, társadalmi és ökológiai.

Az utópia vagy "ökotópia" gazdasági és ökológiai dimenziója

A lehetséges jelenlegi konkrét utópiák ökológiai dimenziójával kapcsolatban érdekes az ökotópia kifejezést használni, Ernest Callenbach utópikus regényéből kölcsönözve. A könyvben leírt társadalom utópisztikus és ökológiai, ugyanakkor "lehetséges". A Callenbach által leírt technológiai csodák

valójában valós tudományos kutatásokon és felfedezéseken alapulnak, amelyek olyan folyóiratokban jelentek meg, mint a Scientific American.

Az ökotópia a bolygón okozott károk helyreállításának céljával jön létre. Itt azonban nem az éghajlati katasztrófától való félelem disztópiájából, hanem annak a reménynek a felismeréséből kell kiindulni, hogy az emberek megmenthetik a Földet, hogy mindenki számára jobbat tegyék, beleértve a jövő generációkat is. Ebből az érzésből fakad a törekvés arra, hogy megváltoztassuk önmagunkat és a világot.

Az utópia e dimenziójával kapcsolatos néhány gyakorlati alkalmazást a környezet- és klímaváltozásnak szentelt bekezdésben ismertetjük részletesebben.

Az utópia társadalmi dimenziója vagy "kozmpolita utópia"

A nemzetállamok "határainak" lebontása az utópiák világához tartozó fogalom. Ez azonban egy olyan kívánatos jövő perspektívája, amely egy olyan világhoz való tartozás tudatán alapul, amely emberi értékeiben (béke, igazságosság, testvériség...) és fenntarthatóságában (pénzügyek, gazdaság, erőforrások kiaknázása, a környezet tiszteletben tartása...) egyre inkább függ egymástól. Ebben a kívánatos jövőbeli világban minden polgárnak "kozmpolita személyként" jogai vannak. Ennek az utópiának a megvalósításához jogi eszközök és érték- és viselkedési normák kidolgozására van szükség, amelyeket át kell adni a polgároknak. A Papisca e tekintetben felsorol néhány alapelvet, amelyekre az oktatási rendszereknek hivatkozniuk kellene a "kozmpolita polgár" kialakításához:

- Kozmpolita befogadás, amely szorosan kapcsolódik a demokrácia fogalmához, amelyben mindenki részt vesz a közjót érintő döntéshozatali folyamatokban;
- Kozmpolita felelősség, amely ahhoz az igényhez kapcsolódik, hogy a politikai cselekvést "mindenki" érdekében irányítsák és valósítsák meg.

Pedagógiai szinten az új "állampolgári kultúra" megalapozása olyan modellek, eszközök és módszertanok kikísérletezését és elfogadását igényli, amelyek lehetővé teszik a magas szintű kritikai tudatossággal, a törvényesség és a szabályok tiszteletben tartásának szilárd kultúrájával és különösen

a "kozmozpolita szellemmel" rendelkező felelős állampolgár kialakulását. Hasznos e tekintetben felidézni M. Santerini állampolgári nevelésre vonatkozó modelljét, amely ezt a célt megcélözva feltételezi:

- a felelősségvállalás, egyénileg és közösen;
- a kulturális különbségek elfogadása és védelme;
- a kritikus gondolkodás fejlesztése;
- a konfliktusok erőszakmentes megoldására való alkalmasság;
- hajlandóság az életmódváltásra a környezetvédelem érdekében;
- érzékenység az emberi jogok védelme iránt;
- politikai részvétel helyi, nemzeti és nemzetek feletti szinten.

Ezeknek a pedagógiai modelleknek fokozatosan be kell vonniuk a közösség különböző szereplőit, a legérzékenyebb és legfelelősségteljesebbektől (tanárok, a nevelés különböző szereplői...) a legtávolabbiakig (ideológia, pártpolitikai nézetek, érzéketlenség...).

Az utópia személyes dimenziója, avagy "Élvezd az idődet"

A Konkrét utópiák a kortárs világ számára és a pedagógiai megközelítésre vonatkozó elmélkedések kerekasztal-beszámolójában az utópia személyes dimenziójának mélyreható vizsgálatát kell kihasználni. Az EUtopia projekt néhány partnere által készített interjúk szerint a fiatalok szinte érzéketlenek az utópia fogalmával szemben. Napjaink gyorsaságától az életünk minden területén túlterheltek vagyunk, úgy tűnik, hogy "elragadnak a tények", "passzív nézők vagyunk, akiket kevés motiváció sarkall a cselekvésre", "kritikusak vagyunk a társadalommal szemben, amelyben élünk, de szkeptikusak a lehetséges változásokkal szemben". Ennek következtében nincs időnk elgondolkodni önmagunkon, álmainkon, vágyainkon és elképzeléseinken, sőt még arra sem, hogy kérdéseket tegyünk fel arról, hogy mi működik és mi nem a társadalmunkban, mit kellene megváltoztatni és miért. A jelenre gondolunk, mint a fő térre, ahol az időnköt tervezzük, és nagyon konkrétak a célok kitűzésében, többnyire individualisták.

Ebben a tekintetben érdekes felidézni S. Agosti "Levelek Kirgíziából" című regényét: a szerző egy utópisztikus országot képzel el, ahol az ember valóban ember lehet, és a legmagasabb értelemben élvezheti az életet. Kirgíziában az embereknek a legnagyobb gazdagságuk: az idő élvezete. Az idő, amiről Agosti beszél, idő az elmélkedésre, idő a tanulásra, idő a mások között lenni, idő az összehasonlításra, és nem kell rohanni, hogy valami mást csináljunk. Kirgizia a józan ész alapján szervezett város, ahol az ember azért dolgozik, mert hozzá kell járulnia a társadalomhoz, és segítenie kell másoknak; tanulni pedig a tudásvágyból tanul, ami az öröm egyik formája.

Talán ez jelenti a legnehezebben megvalósítható utópiát, de – ismét Blochot idézve – "Nem volt még ember, aki ezek nélkül az álmok nélkül élt volna, de a lényeg az, hogy egyre jobban megismerjük őket, és aztán a helyes irányba tartsuk őket, anélkül, hogy becsapnának bennünket, hanem úgy, hogy éppen ellenkezőleg, segítsenek bennünket. [...]"

Következtetések

Az utópia témájának pedagógiai megközelítése nem a korszerűség disztópikus felfogásából, hanem az éghajlatváltozásra, a nagyobb fenntarthatóság, az egyenlőtlenség és a társadalmi igazságtalanság iránti reményteljes reakcióból kell kiinduljon. Nem a disztópikus jövőképek kivetítése, hanem a remény kialakítása képes leginkább "harcos optimisták" kialakítására. Ennek a tanulásnak azzal a képességgel kell kezdődnie, hogy időt tudjunk szentelni:

- megfigyelés és kritikus reflexió
- egy gondolat megfogalmazása a felmerülő kritikusságokról;
- a gondolatok megosztása a közösséggel (legyen az az osztály, az egyesület, a szomszédok, ...).

Ami megváltoztathatja a jövőt, az bizonyára nem az egyéni vágy, hanem a forradalmi remény, hogy közösen megvalósítjuk, "ami ma még nem az, de holnap az lehet". Olyan világnak kell lennie, ahol a természet jogai mindenki jogai, és ahol a teljes befogadás révén valódi demokrácia épülhet.

Ha jobban megnézzük, ezek az "utópiák" már széles körben osztott célok, amelyekhez közös politikai stratégiákat és cselekvési terveket terveztek. Amit tenni kell, az az, hogy tudatosítani kell az

állampolgárokból, és különösen a fiatalokból, hogy nem csak a nemzetközi stratégiák változtatják meg a világot, hanem az egyének és közösségeik forradalmi reménye is.

A ma rendelkezésünkre álló technológiai, kommunikációs és kapcsolati eszközökkel és készségekkel az előttünk álló jövő akár csupa jó lehet.

HARC A DISZKRIMINÁCIÓ ELLEN

Európai áttekintés

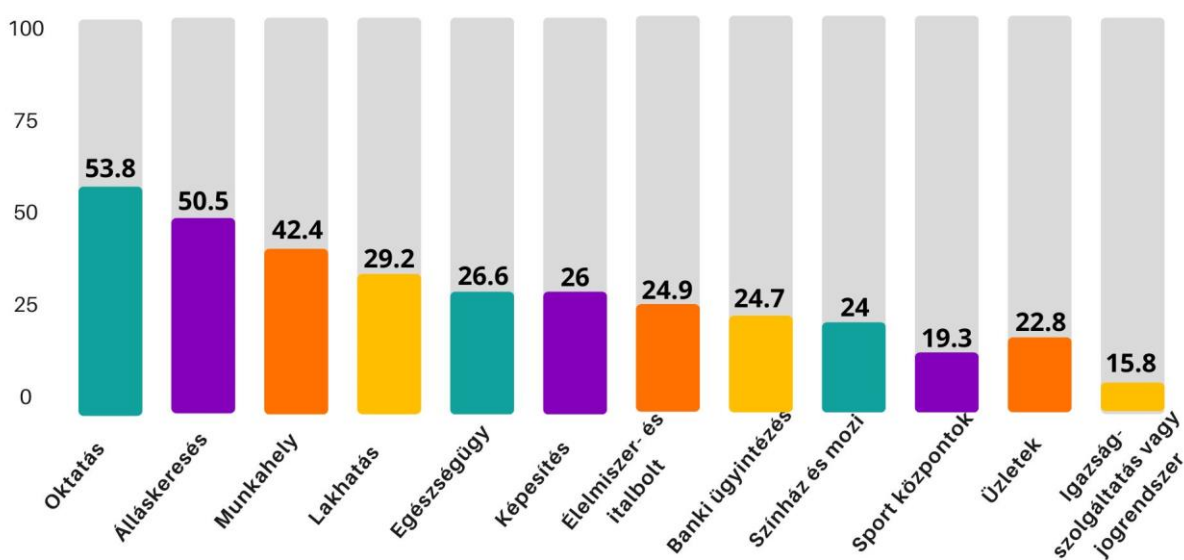
A fiatalok az Európai Unióban többféle megkülönböztetéssel szembesülnek. A legáltalánosabb témák mellett, mint a vallás és meggyőződés, nemzetiség és etnikai származás, nem, szexuális irányultság, társadalmi-gazdasági háttér és képességek, a fiatalok életkoron vagy tapasztalaton alapuló megkülönböztetéssel is szembesülnek.

Az Európai Ifjúsági Fórum többszörös megkülönböztetésről szóló felmérése szerint, amely közel 500 fiatal (18-35 év közötti) részvételével indult Európa-szerte, a fiatalok nem ismerik a többszörös megkülönböztetés fogalmát, pedig nap mint nap szembesülnek vele. Ezért szükség van a probléma tudatosítására annak érdekében, hogy a diszkrimináció általánosságban csökkenjen.

Bár a felmérés online és angol nyelven volt elérhető (ami azt jelenti, hogy nem tudták elérni az IKT- és nyelvi analfabétizmusban szenvedő fiatalokat, ami még inkább veszélyezteti őket), az eredmény magáért beszél:

Többszörös megkülönböztetés különböző elméletekben

18-35 korú fiatalok

(Forrás: Európai Ifjúsági Fórum. (2014). Diszkrimináció: <https://tools.youthforum.org/policy-library/wp-content/uploads/2021/04/Multiple-discrimination-and-young-people-in-Europe.pdf>.)

A válaszadók 53,8%-a tapasztalt diszkriminációt az oktatás területén; 50,5%-a a fizetett munkahely keresése során; 42,4%-a a munkahelyén; 29,2%-a a szálláskeresés során; 26,6%-a az egészségügyben; 26,0%-a a képesítésének elismerése során; 24,9%-a az éttermekben, kávézókban vagy kocsmákban; 24,7%-a a banki szolgáltatások igénybevétele során; 24%-a a moziban, színházban vagy klubokban; 19,3%-a a sportközpontokban; 22,8%-a az üzletekben, szupermarketekben vagy bevásárlóközpontokban; 15,8%-a az igazságszolgáltatáshoz vagy a jogrendszerhez való hozzáférés során.

Az adatok szerint a fiatalok hatalmas hátrányokkal indulnak felnőtt életükbe, ezért a diszkriminációellenes törvényekkel és politikával kapcsolatos tudatosság növelése létfontosságú, és az ifjúsági munkának alapvető szerepet kell játszania ebben a folyamatban.

Fenntartható fejlesztési célok

A fenntartható fejlődési célok céljai 2030-ra az egyetemes szabadság, jólét, egyenlőség és a fenntarthatóság három dimenziójának – a gazdasági, a társadalmi és a környezeti – fejlődését célozzák meg. A programot az ENSZ 2015-ben hirdette meg.

A tizenhét fő cél többsége osztatlanul kapcsolódik a befogadáshoz, a diszkrimináció csökkentéséhez és az aktív részvétel támogatásához, de lényegesnek tartjuk, hogy a listából kiemeljük az utolsót.

A 17. cél kimondja: "A megvalósítás eszközeinek megerősítése és a fenntartható fejlődésért folytatott globális partnerség újjáélesztése".

Ezt az ambiciózus küldetést akkor lehet teljesíteni, ha az összes érintett ágazat és érdekelt fél együttműködik a célok elérése érdekében. Ellenkező esetben könnyen utópisztikus elképzeléseknek tekinthetők. Ezért az európai ifjúsági szektor (mint a játék fontos szereplője) képzése és felhatalmazása elengedhetetlen ahhoz, hogy a fenntartható fejlődési célokat stratégiáikba beépítsék.

Az ifjúsági munka szerepe

Az ifjúsági munka értékalapú, és az alapelvek között természetesen helyet kap az emberi jogok védelme a fiatalok körében, valamint egyenlő esélyek biztosítása számukra az aktív részvételre, és a diszkrimináció elleni küzdelem révén támogatás az életben való kiteljesedésükhöz, ezért az ifjúsági munka szerepe a diszkrimináció elleni küzdelemben vitathatatlan.

Az emberi jogokról, a diszkriminációról, sőt a többszörös diszkriminációról való beszélgetés fontosságának számos szempontja mellett a mi szempontunkból két alapelvet emelünk ki. Az első az, hogy a fiatalok tudatosítják jogaikat, hogy felismerjék a diszkriminatív helyzeteket, és felkészítsék őket az egyenlőtlenségek elleni küzdelemre. Az egyenlőség felé vezető első lépés a probléma felismerése és a legjobb megoldások megtalálása a diszkriminatív helyzetek jövőbeni megelőzésére.

Másodszor, a fiatalok jelentik a kulcsot egy befogadóbb társadalom felépítéséhez. Ezért létfontosságú, hogy megértessük velük a probléma lényegét, és arra neveljük őket, hogy nyitottabbak legyenek más vélemények, kultúrák, vallások stb. iránt. A család és az oktatási rendszer mellett az ifjúsági munka is fontos szerepet játszik abban, hogy a fiatalokat nyitott és kíváncsi szemléletre ösztönözzük, amikor valami újjal találkoznak, mert a tudás, a tapasztalat és a nyitottság az elfogadás és a befogadás alapja. Ahogy a mondás tartja, a változás veled kezdődik. Az ifjúsági munka esetében ez olyasvalami, amit ki kell emelni és meg kell tanítani a fiataloknak. Tudatosítani kell bennük, hogy ők lehetnek a változások motorjai, és hogy a változás a mikroközösségükben kezdődik. Ahhoz, hogy biztonságos teret biztosítsunk a változásoknak, olyan befogadó légkört kell teremteni a fiatalok számára, amely kielégítheti egyik fő vágyukat, az összetartozás érzését.

A hovatartozás érzése az aktív részvétel alapja, még akkor is, ha emberekhez vagy helyekhez való tartozásról beszélünk. Az ifjúsági munkásoknak mindkét esetben támogatniuk kell a fiatalokat a fejlődésben, és szerencsére a kulcs mindig (és újra) a befogadás.

Utópiák és disztópiák a befogadásért

A befogadás magában foglalja az egyenlőséget, a szabadságot, az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférést mindenki számára, vallásra, bőrszínre, szexuális irányultságra vagy etnikai származásra való tekintet nélkül, valamint a globális békét. Elég lenyűgöző lista, nem igaz? Ezek az utópiák fő értékei. Valószínűleg mindannyian egyetérthetünk abban, hogy a tökéletes utópia megteremtése lehet a világ végső célja, annak ellenére, hogy az ellenőrzésen, a szegénységen, az egyenlőtlenségen és az önálló gondolatok betiltásán alapuló disztópiák felé haladunk. Mint már említettük, ha közösen dolgozunk e küldetés teljesítésén, akkor elérhetjük a Fenntartható Fejlesztési Célokat, amelyek meglehetősen hasonló elképzelésekkel rendelkeznek, mint az utópiák.

Az EUtopia projekt partnersége szempontjából a befogadás létfontosságú, és úgy véljük, hogy az utópiák és disztópiák koncepciója tökéletes alapot nyújt a befogadás gondolatának megértéséhez és felépítéséhez. Mivel az utópiák a tökéletesen megalapozott befogadáson és egyenlőségen alapulnak, a disztópiák pedig a befogadás magvait is elpusztítják, ez a kontraszt jól támogathat bennünket abban, hogy megértsük a különbséget e teljesen ellentétes eszmék között, és hogy a következő generációkban tudatosítsuk ezeket, hogy megelőzzük a jövőbeli problémákat és a jövőbeli egyenlőtlenségeket.

Azért döntöttünk úgy, hogy az utópiák és disztópiák kereteit innovatív koncepcióként használjuk, mert úgy gondoljuk, hogy elengedhetetlen, hogy a fiatalokat képessé tegyük arra, hogy ne csak a "dobozon belül" gondolkodjanak, és hagyjuk, hogy álmaik egyre nagyobbá és nagyobbá váljanak, hogy elhiggyék és tudatában legyenek annak, hogy alapvető változásokat okozhatnak a társadalomban.

A fő gondolat az, hogy elképzeljünk egy ideális világot, és átgondoljuk azokat a lépéseket, amelyek elvezetnek minket ehhez az elképzeléshez, tehát alapvetően a legjobb forgatókönyvtől vagy fő céltól visszafelé gondolkodva meg tudják határozni az első lépéseket és a feladatot egy jobb vagy akár a végén tökéletes társadalom eléréséhez. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy az ifjúsági munkásoknak arra kell bátorítaniuk és felkészíteniük a fiatalokat, hogy egyedül és azonnal határozzák meg a világ megváltásának vagy megmentésének lehetetlen és elérhetetlen célját. Azt is fontos megérteni, hogy ez egy hosszú távú folyamat, és sok erőfeszítést és embert igényel, de már apró

dolgok is, amelyeket a mindennapi életükben megtehetnek, egyre közelebb visznek bennünket, és a végső célért érdemes küzdeni.

A projekt során Európa-szerte versenyt szervezünk a fiatalok körében, hogy arra ösztönözzük őket, hogy gondolkodjanak lehetséges és kívánatos utópiákon, és lehetőséget biztosítunk arra, hogy néhányuk részt vegyen a képzésünkön, ahol megtanítjuk őket arra, hogyan valósítsák meg ötleteiket. Később ezek a projektek a projektünk weboldalán elérhetőek lesznek inspirációként és jó példaként azok számára, akik helyi, regionális, országos vagy nemzetközi szinten szeretnék megvalósítani ötleteiket. A projekt honlapja lehetővé teszi a hálózatépítést és más jó példák megosztását, hogy támogassa és megerősítse a fiatal utópistákat abban, hogy megtegyék az első lépéseket egy jobb jövő felé.

KÖRNYEZET ÉS KLÍMAVÁLTOZÁS

Környezetvédelmi utópiák és disztópiák

Mik azok a környezetvédelmi utópiák és disztópiák?

A környezeti témák és az éghajlatváltozás aspektusai gyakorlatilag bármilyen utópisztikus vagy disztópikus történetben megjelenhetnek, mivel a környezet definíció szerint körülvesz minket, ezért minden történet valamilyen formában a környezetben játszódik. A környezethez és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó utópiák és disztópiák gyakran kritizálják az ember természetre gyakorolt hatását (csökkenő biológiai sokféleség, betegségek terjedése, az élelmiszertermelés nehézségei stb.), a környezet (emberi) élet fenntartására való képességének kimerülését, valamint az erőforrásokért folytatott versenyt. Céljuk a környezeti veszélyekre való figyelmeztetés, hogy az olvasót vagy a nézőt saját (vagy elképzelt) életmódja környezeti hatásainak mérlegelésére készítessék. Tekintettel arra, hogy az utópiák sem mindig tökéletes helyzetek, a környezeti utópiák lehetővé teszik minden olyan diskurzus árnyalását, amely az állítólagos természetesebb életmódhoz való egyszerű visszatérést szorgalmazza, ami kétségbe vonhatja az orvostudományt és a technológiát, valamint a társadalmi igazságtalanságokat vagy az erőforrásokért folytatott versenyt. Végül mind a környezeti utópiák, mind a disztópiák rávilágítanak arra, hogy a környezeti kérdések teljes mértékben összefüggnek a társadalommal, a politikával és a gazdasággal.

Alapművek

Az ökológiai válságról szóló disztópiák csak az 1970-es években váltak igazán híressé. Az 1973-as Soylent Green című film, amely a Make Room! Make Room! című, Harry Harrison által írt és Richard Fleischer által rendezett film az egyik első és leghíresebb ökológiai disztópia. A regény a túlnépesedés környezetre gyakorolt negatív következményeire összpontosít, politikai és pszichológiai irányultsággal.

Az "ökotópia" kifejezést az ökológiai témákhoz kapcsolódó disztópiákra használják. A kifejezés Ernest Callenbach 1975-ben megjelent, ugyanezen a néven írt híres könyvéből, az "Ecotopia"-ból származik. Ebben a könyvben az Egyesült Államok nyugati partvidékén 3 állam úgy döntött, hogy elszakad, és teljes elszigeteltségben létrehoz egy radikális ökológiai társadalmat. A könyv az egyéniség és a közösség közötti egyensúlyt, valamint a boldogság és a kiteljesedés keresését is megkérdőjelezi. Az ökotópia abból a célból születik, hogy helyrehozza a bolygón okozott károkat. Ezt a célt azonban nem az éghajlati katasztrófától való szorongás disztópiájából, hanem annak a reménynek a felismeréséből kell generálni, hogy az emberek megmenthetik a Földet, hogy mindenki számára jobbá tegyék, beleértve a jövő generációkat is. Ebből az érzésből fakad az önmagunk és a világ megváltoztatására irányuló törekvés. Az utópia e dimenziójának bőven van többé-kevésbé konkrét alkalmazása. Az egyik ilyen a "Solarpunk", amely amellet, hogy irodalmi műfaj és esztétika, egy mozgalom is, amely e század 1910-es éveiben született. Andrew Dana Hudson író, az Arizonai Egyetem Tudomány és Képzlet Központjának tagja "közös erőfeszítésnek" nevezi, "amelynek célja, hogy elképzeljük és megtervezzük a jólét, a béke, a fenntarthatóság és a szépség világát, amely elérhető azzal, amink van, és onnan, ahol most vagyunk". A Solarpunk tehát egy jobb jövőt képzel el, és operatív stratégiákat épít ki annak megvalósítására, előmozdítva a kollektív, organikus, méltányos, ökológiai és inkluzív fejlődés iránti érzéseket és igényeket. A reményt az optimizmus helyett a jobb jövőbe vetett reményként és annak megteremtésének konkrét lehetőségeként értelmezi. A Solarpunk más, deurbanizált társadalmakat vizionál, amelyekben a természetet többé nem szorítják ki a peremkerületekből, hanem a jövő városainak gyökerévé válik. A mozgalom nem figyelmeztetéseket, hanem megoldásokat kíván kínálni, például arra, hogy fosszilis tüzelőanyagok nélkül is kényelmesen éljünk, hogy méltányosan kezeljük a természeti erőforrások szűkösségét, és hogy felelősségteljesebben viszonyuljunk embertársainkhoz és a bolygóhoz, amelyen élünk. "A Solarpunk esztétikailag a természetet helyezi vissza a középpontba, és olyan átgondolt módon tekint rá, ami eltér az utóbbi időben megszokottól. (...) A biomimikri, azaz a természet által inspirált anyagok, minták és modellek inspirálása és használata magában foglalja az ilyen elemek beépítését vagy egyesítését a városi infrastruktúrába, a köz- és magánépületekbe és a ruhaszövetekbe. Ahelyett, hogy a természetet mesterséges eszközökkel ábrázolnánk, annak természetes folyamatait utánozzuk."

A fiatalok aggódnak a környezetért, de tehetetlenek érzik magukat

Mivel a fiatalok kevésbé vannak jelen vagy láthatóak a politikai színtéren, gyakran érdektelennek és a társadalomban való polgári szerepvállalásból kivonultnak tekintik őket. Azonban a legtöbbször valóban aggódnak a társadalmi kérdések miatt, és azt lehet állítani, hogy a hagyományos intézményi eszközöktől eltérő módon, például a közösségi médiában vagy a fogyasztói választásaiikon keresztül vesznek részt. Az egyik olyan terület, ahol a fiatalok másképp vesznek részt, és ami valóban aggasztja őket, a környezetvédelem és az éghajlatváltozás.

2018 nyara óta a Fridays for Future iskolai sztrájkjaival és az azt követő megmozdulásokkal korábbinál is jobban előtérbe került a fiatalok aggodalma a környezetvédelem és az éghajlatváltozás kérdéseivel kapcsolatban.

Az IPSOS által végzett és az Európai Bizottság által finanszírozott #ClimateOfChange felmérés (Dunne & Bijwaard, 2021) több mint 22 000 uniós fiatalot kérdezett meg 23 országból 2020-ban, és kiderült, hogy közel felük (46%) az éghajlatváltozást tartja a világ legsúlyosabb problémái között, a második helyen a környezet pusztulása áll (44%), még ha a felmérés a COVID-19 járvány közepén készült is. Emellett a PISA 2018 globális kompetenciamérés szerint az OECD-országokban a 15 évesek 79%-a tisztában van az éghajlatváltozással és az annak kezelésére irányuló intézkedések szükségességével (79%). Ha azonban tisztában is vannak vele, átlagosan csak 57%-uk érzi úgy, hogy tehetne valamit ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban.

A fiatalok nevelése és szerepvállalásuk erősítése lehet a kulcs

Emellett a PISA 2018 globális kompetenciamérés szerint az OECD-országokban a 15 évesek 79%-a tisztában van az éghajlatváltozással és az annak kezelésére irányuló intézkedések szükségességével (79%). Ha azonban tisztában is vannak vele, átlagosan csak 57%-uk érzi úgy, hogy tehetne valamit ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban.

Az ökológiai szorongás elleni küzdelem kulcsa lehet, ha a tanulóknak a cselekvőképesség érzését adjuk, és pozitívabb megközelítés felé tereljük őket, mivel a környezeti és éghajlat-változási témák kizárólag negatív diskurzusban történő megfogalmazása szorongásra készíti a tanulókat, és azt érezteti velük, hogy tehetetlenek a cselekvéshez (INSERM, 2022).

A környezeti fenntarthatóság érdekében történő tanulásról szóló európai tanácsi ajánláshoz nyilvános felmérést végeztek, amely rámutat az oktatás és képzés alapvető szerepére abban, hogy az emberek megértsék a környezeti fenntarthatóságot és cselekedjenek vele kapcsolatban, mivel a válaszadók 71%-a az oktatást és képzést tartotta a legfontosabb ágazatnak, megelőzve az állami szerveket és kormányokat (56%), valamint a médiát (34%) (Európai Bizottság, 2022).

Az Európai Bizottság ajánlásai fiatalok bevonását és a szabadidő tevékenységeit is környezeti nevelési eszköznek tekintik, ami megmutatja, hogy a környezetről és az éghajlatváltozásról való tanításhoz, tanuláshoz és gondolkodáshoz szükséges erőforrások megteremtése minden területre hatással lehet.

Hol találkozunk ebben az összefüggésben az ifjúsági munka, a környezeti nevelés, az együttműködés, az utópia és a disztópia?

Hogyan tudják az utópiák és disztópiák képessé tenni a fiatalokat arra, hogy tegyenek a környezetért és a klímaváltozásért?

Az utópiák és disztópiák eszközként való felhasználása a fiatalok környezetvédelemmel és éghajlatváltozással kapcsolatos nevelésében elsőre talán ellentmondásosnak tűnik. Végül is, nem túl tökéletesek-e az utópiák ahhoz, hogy átültethetők legyenek a való világba, a disztópiák pedig túl negatívak ahhoz, hogy pozitív cselekvésre ösztönözzenek? Nem jár-e az utópia és a disztópia azzal a kockázattal, hogy a dolgokat – legyen szó környezeti vagy politikai ismeretekről – túlzottan leegyszerűsítik?

A fikció semlegesebb terepként szolgálhat a viták számára.

Először is emlékezzünk vissza az utópiák és disztópiák korábban bemutatott meghatározására. Mindkettő olyan fikció, amelynek célja, hogy támogasson bennünket annak feltárásában, milyen jó vagy rossz dolgok lehetnek, hogyan fordulhatnak rosszra a jó ötletek, vagy hogyan inspirálhatnak cselekvésre a rossz helyzetek. Azt javasoljuk, hogy mivel az utópiák és a disztópiák fikciók, valójában semlegesebb terepet biztosíthatnak a vitához.

A fiatalok az állandó információ korszakában élhetnek, de ez a korszak egyben az információk kezelésével kapcsolatos kihívások korszaka is. Az álhírek mindenütt jelen vannak, a politikai diskurzus egyre inkább polarizálódik, és a tudományokba vetett bizalom látszólag egyre inkább ideológiai alapokon nyugszik. Ebben az összefüggésben nemcsak a fiatalok kritikai készségei kerülnek állandóan próbára, hanem minden választásuk vagy politikai véleményük miatt mások megbélyegezhetik őket, legyen szó a barátaikról, a családjukról, az iskoláról és a tanáraikról vagy a munkaadóikról. Ezért nehéz kérdéseket feltenni olyan polarizáló témákban, mint például a környezetvédelemmel és az éghajlatváltozással kapcsolatos kérdések, vagy a visszahatástól való félelem miatt kiállni bármi mellett vagy ellen. Megfelelő bevezetés esetén a szépirodalom semlegesebb alapot nyújthat a környezettel és az éghajlatváltozással kapcsolatos témák feltárásához. Először is, a fikcióban senki sem tud többet, mint a többiek: ha egy csoport megnéz egy filmet vagy elolvas egy könyvet, egy véges világot kapnak, amely talán könnyebben felfogható, mint a mi valóságunk. Ez még a hosszú történettel rendelkező, kiterjesztett univerzumokra is igaz, hiszen egy helyzetet egy könyv, epizód vagy film keretein belül is meg lehet magyarázni.

Az első pontból eredően az ábrázolások egyszerűsítése rendben van, legalábbis a történet első olvasása vagy megértése érdekében. Ez lehetővé teszi, hogy azok, akik esetleg nem érzik magukat kényelmesen vagy felkészülten egy adott téma feldolgozásához, megkockáztassák annak felfedezését anélkül, hogy állandóan azon gondolkodnának, vajon igazuk van-e vagy sem a feltételezéseikben, és úgy éreznék, hogy esetleg elítélik őket ezekért.

Bár az ábrázolt szereplők és helyzetek hasonlíthatnak a valósághoz, a fiktív példák használata lehetővé teszi, hogy kevésbé személyes helyzeteket tárjunk fel, ami elősegítheti a nyugodtabb párbeszédet az eltérő véleményű fiatalok között.

A fikció csökkentheti a tudományos megismerés akadályait

A környezetvédelemmel és az éghajlatváltozással kapcsolatos oktatást talán az különbözteti meg a többi állampolgársági területtől, hogy ezek a tudományok alapvető műveltségi ismereteket igényelnek. A "tudományok" többes számban, mivel a környezetvédelemmel és az éghajlatváltozással kapcsolatos témák a természettudományok és a mérnöki tudományok valamennyi területének ismeretét megkövetelik: biológia, földtudományok, energia, hulladékgazdálkodás, kémia stb. Következésképpen a környezeti nevelés a befogadás kérdése kapcsán érdemes hozzátenni: a PISA 2018-as eredményei azt mutatták, hogy azok a 15 évesek, akik a legmagasabb pontszámot érték el a környezettudományokkal kapcsolatos kérdésekben, a legjobban ismerik a komplex környezeti kérdéseket. Ez ellentétben áll a természettudományokban gyengébben teljesítő diákokkal, akik "gyakran szinte naiv optimizmusról számoltak be, hogy a környezeti kihívások a jövőben megszűnnek" (Schleicher, 2021).

Ezért a fikció használata ismét lehetővé teszi számunkra, hogy egyszerűsítsük a tárgyalt témákat. Ha például egy történet abból a tényből indul ki, hogy egy gonosz vállalat szennyezése miatt az emberek bizonyos területeken megbetegednek, az olvasónak nem kell kizárnia más mögöttes témákat, amelyek hozzájárulhatnak annak igazolásához, hogy az emberek más okokból betegednek meg, legalábbis a történet keretein belül. Ezért a tudományok terén eltérő műveltséggel rendelkező csoport együtt dolgozhat egy fiktív kontextusban. A természettudományos témák felfedezése viszont képessé teheti a fiatalokat arra, hogy a valóságban is felfedezzék ezeket az ismereteket.

Figyelmeztetés az egyszerűsítés és hősködés veszélyeire

A pedagógusoknak és maguknak a fiataloknak is szem előtt kell tartaniuk azonban azt a korlátot, hogy a fiataloknak nem szabad a valós élet problémáit csak a túlzott leegyszerűsítés (jó kontra rossz) prizmáján keresztül kezelniük, vagy minden történetet a hősködés lencséje alá helyezniük.

Az trénereknek és maguknak a fiataloknak utópisztikus és disztópikus inspirációkból kellene építkezniük, hogy kritikusan elemezzék, mit lehet mindkét oldalról kiválasztani, és mi az, ami a valós életben kívánatos és megvalósítható. Ezek tükörként szolgálhatnak, amelyeken keresztül felfedezhetjük a lehetséges jövőképeket, és dolgozhatunk feléjük vagy elkerülhetjük őket.

Az egyszerűsítés járulékos kockázata a hősiesítés. Loewen a hősiesítést úgy határozza meg, mint azt a történetmesélési folyamatot, amelynek során az emberekből hősöket csinálnak, akik történelmet írnak, és ezeket az embereket "tökéletes teremtményekként ábrázolják, konfliktusok, fájdalom, hitelesség vagy emberi érdek nélkül". (Loewen, 1995). Ezt a megközelítést könnyen hangsúlyozhatja a közösségi média, amely a kiemelkedő történetekből él. Miközben nem szabad lekicsinyelni azoknak az érdemeit, akiket "hősöknek" tekinthetünk, nem szabad őket elérhetetlen ideális célként sem pozícionálni. A környezetvédelmi aktivizmus területén például Greta Thunberg alakját gyakran heroizálják, vagy éppen ellenkezőleg, becsmérlik. Végső soron a fiataloknak szem előtt kell tartaniuk, hogy ő és minden más aktivista bármely területen csak ember, és hogy vannak tulajdonságaik és hibáik egyaránt.

A heroizálás másik veszélye, hogy a fiatalok összehasonlíthatják a saját tevékenységüket vagy projektjüket másokéval, és elkedvetlenedhetnek, ha nem érnek el olyan gyorsan olyan nagyszerűnek tartott dolgokat, mint amilyen gyorsan mások látszólag a közösségi médiában róluk elmesélt történet szerint megtették. Ennek a veszélynek a leküzdésére a legjobb, ha nem csak a nagy személyiségeket nézik, hanem inkább a saját (vagy mások) projektjükre koncentrálnak. Ez segíthet azoknak, akik esetleg nem magabiztosak, hogy mégis bekapcsolódjanak a projektekbe, még akkor is, ha nem érzik úgy, hogy az ő hozzájárulásuk valamelyik kezdeményezéshez olyan világméretű hatást érne el, amely a címlapokra kerülne.

Bár ezeket a kockázatokat nem szabad figyelmen kívül hagyni, nem jelentenek teljes akadályt az utópiák és disztópiák képzésben és ifjúsági munkában való alkalmazásának, de a trénereknek és a fiataloknak szem előtt kell tartaniuk ezeket a kockázatokat, hogy kritikusak maradjanak, és hogy konstruktív módon, a projekt hatóköréhez igazodva dolgozzanak.

KÖVETKEZTETÉSEK

Ebben a kézikönyvben megvizsgáltuk az utópia és a disztópia fogalmának eredetét és fejlődését, kulturális vonatkozásait a partnerországok kontextusában, valamint a pedagógiai területen való használatukat.

Ezen túlmenően, ezzel a perspektívával azt is láttuk, hogyan lehet ezeket a fogalmakat hasznosan visszavezetni néhány konkrét területre: a politikára és a polgári partícióra, a diszkrimináció elleni küzdelemre, valamint a környezet- és klímaváltozásra, és hogyan kell az utópiának a befogadás területein gondolkodnia.

Az "EUtopia" egyik fő célja, hogy az utópia és a disztópia fogalmán keresztül olyan eszközöket és tevékenységeket gyűjtsön össze, amelyek közelebb hozzák a fiatalokat az aktív szerepvállaláshoz és részvételhez.

A kortárs oktatási utak ugyanis még mindig túl kevés teret engednek az utópiáknak. Pedig az oktatásban nincs komolyabb dolog az utópiánál.

A fiatalok számára az utópiákkal való foglalkozás azt jelenti, hogy lehetőségük van olyan tevékenységekben részt venni, amelyek a világ megfigyeléséből és a világ állapotának és problémáinak tudatosításából kiindulva cselekvéshez, a világot megváltoztatni képes projektek létrehozásához vezetnek, megváltoztatva a fiatalok által legigazságtalanabbnak tartott szabályokat, megtapasztalva a döntéshozatali folyamatok összetettségét is.

Ehelyett a fiataloknak látniuk kell az utópiákat a gyakorlatban, ami lehetővé teszi, hogy a fiatalok a változás ügynökeinek érezzék magukat.

Az "itt teszünk" pedagógiája átöleli a "cselekvés" pedagógiáját, mélyebbre ásva a fiatalok tudatossági szintjeit.

Az utópisztikus cselekvésekkel nem csak elképzelni, hanem cselekedni is kell.

A képzési dimenzió szorosan kapcsolódik a fiatalok aktív részvételének mértékéhez. Ez a kapcsolat nem választható szét, két egymást kiegészítő gyakorlatról van szó; egy olyan kapcsolatról, amely magában foglalja az utópiák teljes pedagógiai jelentőségét.

Éppen ezért van szükség arra, hogy a fiatalokat megfelelően képzett szereplők, fiatal szakemberek támogassák és irányítsák, akiknek pontosan az a feladatuk, hogy más fiatalok bevonását ösztönözzék akár egyetlen részletben is. Ez a projekt alapvetően a fiatalokat célozza meg. Az utópiákban azonban nem érvényesülhet pusztán a generációs logika.

Ennek a projektnek globálisnak kell lennie, mindenki számára. És éppen azért, mert mindenkié, a fiatalok egyenlő méltósággal, nem kisebbségi, hanem teljes joggal vannak ott, most, ma, készen a változásra. Ez a helyi közösségek, az egyes országok, egész Európa, de a globális közösség kihívása is.

Az utópiák azért működnek, mert nem egy újabb játék, egy újabb "dedikált tér", hanem mert a kollektív felelősség komoly vállalása, amely a fiatalabb generációktól indul, de kivétel nélkül mindenkit felölel.

IRODALOMJEGYZÉK

Antonio Papisca, Il diritto della Dignità umana, Marsilio Editori 2010

Benni, S. (1993) "Elianto"

Access to rights - Youth - www.coe.int. (n.d.). Youth. <https://www.coe.int/en/web/youth/access-to-rights>

Bradbury, R. (1951). "Fahrenheit 451". Ballantine Books.

Bregman, Rutberg (2017). "Utopia for realists"

Callenbach, E. (1975). "Ecotopia". Banyan Tree Books.

Carraz, M. (2022, October 21). "Dossier: Qu'est-ce que la dystopie? (1/4 - Définition de la dystopie). SyFantasy.

<https://syfantasy.fr/dossiers/dossier-quest-ce-que-la-dystopie-1-4-definition-de-la-dystopie/#:-:text=Une%20d%C3%A9finition%20de%20la%20dystopie%20par%20les%20points%20communs%20de,%20nationalismes%20etc%E2%80%A6>.

Casterman - Les Cités obscures. (n.d.). Casterman. <https://www.casterman.com/Bande-dessinee/Collections-series/bd-ado-adultes/les-cites-obscures>

Culturalstudiesleuven. (2019, October 29). Between Utopia and Dystopia. Cultural Studies Leuven.

<https://culturalstudiesleuven.net/2019/10/29/between-utopia-and-dystopia/>

CESIE. (2019, November 15). Inclusive Youth Work Practices and Approaches - CESIE.

<https://cesie.org/en/studies/inclusive-youth-work-practices-and-approaches/>

CNC (Centre national du cinéma et de l'image animée). (2021, March 4), "Comment la dystopie a marqué de cinéma français", https://www.cnc.fr/cinema/actualites/comment-la-dystopie-a-marque-le-cinema-francais_946421

Code of Ethics - The Institute for Youth Work - Membership. (2021, March 6). Institute for Youth Work.

<https://iyw.org.uk/code-of-ethics/>

Cuarón A. (Director). (2006). "Children of Men" [Film]. Universal Pictures

Damasio, A. (1999). "La Zone du dehors". Cylibris.

Deléage, J. (2008). Utopies et dystopies écologiques. *Écologie & politique*, 37, 33-43.

<https://doi.org/10.3917/ecopo.037.0033>

Dunne A., Bijwaard D. (2021), Pan-European Survey: Main multi-country report. IPSOS-Multi-Country-Report-complete.FINAL_.pdf (kinstacdn.com)

Ernest Callenbach, Ecotopia, Castelvechi 2012

Ernst Bloch, Il principio speranza, Mimesis 2019

- EU Anti-Discrimination Law. (n.d.). <https://era-comm.eu/eu-anti-discrimination-law/>
- European Youth Forum. (2014). Discrimination. Retrieved June 29, 2023, from <https://tools.youthforum.org/policy-library/wp-content/uploads/2021/04/Multiple-discrimination-and-young-people-in-Europe.pdf>
- Fandor Channel, (2017, July 23). "The Greatest Dystopian Films of All Time", YouTube, https://www.youtube.com/watch?v=-l-YhJ9-_B4
- Farkas, D. (2019). Utópia vagy apátia?
- Feldmár, András (2020) "A tudatállapotok szivárványa"
- Finnegan L. (Director). (2019). "Vivarium" [Film]. Vertigo Releasing and Wildcard Distribution
- Fleischer, R. (Director). (1973). "Soylent Green". [Film]. Metro-Goldwyn-Mayer.
- François Schuiten and Benoît Peeters , 1982, Les Cités obscures
- Godard, J-L. (Director). (1965). "Alphaville, une étranger aventure de Lemmy Caution" [Film]. Athos Film.
- Green, Emma (2017). "Seeking an Escape From Trump's America"
<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/01/anarchism-intentional-communities-trump/513086/>
- Grimbaudo, G. (2021) "Utopia e illusione in immagine nella letteratura di Italo Calvino"
- Guzzanti, S. (2021) "2119 - La disfatta dei Sapiens"
- Harrison, H., (966). "Make Room! Make Room!". Doubleday.
- Home - Europe goes local. (2022, July 25). Europe Goes Local. <https://europegoeslocal.eu/home/>
- Huxley, A. (1931). "The Brave New World". Chatto & Windus.
- Inclusiveness: Building Stronger Connections. (n.d.). Youth Work Professionals - ACT for Youth. https://actforyouth.net/youth_development/professionals/inclusiveness.cfm
- INSERM Press Office (2022, January 14th) 'L'éco-anxiété, une maladie mentale, vraiment ?', inserm.fr. Available at: <https://presse.inserm.fr/en/leco-anxiete-une-maladie-mentale-vraiment-2/44466/>
- Jacques Sternberg. (1956) La sortie est au fond de l'espace
- Krasicki I. (1776). "Mikolaja Doswiadczynskiego przypadki". (n.d.)
- Krasinski Z. (1835). "Nie-Boska Komedia". Noir sur blanc.
- La sortie est au fond de l'espace - Jacques Sternberg - Babelio. (n.d.). Babelio. <https://www.babelio.com/livres/Sternberg-La-sortie-est-au-fond-de-lespace/234572>
- Lawrence F . Ross G. (Directors). (2012). "The Hunger Games" [Film]. Lionsgate
- Lem S. (1955). "Obłok Magellan". Iskry.
- LibGuides: Dystopias & Utopias: Utopias. (n.d.). <https://libraryguides.mdc.edu/topias#:~:text=Characteristics%20of%20a%20Utopian%20Society&text=Citize>

[ns%20have%20no%20fear%20of%20the%20outside%20world.&text=Citizens%20live%20in%20a%20harm
onious%20state.&text=The%20natural%20world%20is%20embraced%20and%20revered.&text=Citizens%20
embrace%20social%20and%20moral%20ideals.](#)

Loewen, J.W. (1995) *Lies My Teacher Told Me: Everything Your American History Textbook Got Wrong*. The New Press, New York.

Luneau, A. (2020, April 1). "Lisez "Ecotopia" de Ernest Callenbach, une façon de (re)penser le monde d'aujourd'hui...", Radio France, France Culture. <https://www.radiofrance.fr/franceculture/lisez-ecotopia-de-ernest-callenbach-une-facon-de-re-penser-le-monde-d-aujourd-hui-3590826>

Machulski J. (Director). (1984). "Seksmisja". Zespół Filmowy Kadr.

Madách; Imre (1862) : "Az ember tragédiája"

Mantel, M. (2021, June 10). "L'écologie dans la science-fiction cinématographique". La Fabrique Ecologique. <https://www.lafabriqueecologique.fr/lecologie-dans-la-science-fiction-cinematographique/>

Miami Dade College. (2019, August 28). "Dystopias & Utopias: Dystopias". <https://libraryguides.mdc.edu/c.php?g=957851&p=6914808>

Minard, C. (2007). "Le dernier Monde". Denoël.

Mór; Jókai (1872): "Az aranyember"

More, Thomas (1551). "Utopia"

Mourgues, E. (2022, November 7). ""Soleil Vert", il y a 50 ans la science-fiction avait prédit 2022". Radio France, France Culture. <https://www.radiofrance.fr/franceculture/soleil-vert-il-y-a-50-ans-la-science-fiction-avait-predit-2022-1985152>

Mugnier, P. (2021, January). "Utopia and Dystopia as Critical Representations of Reality", Between Anxiety and Hope Two Fundamental Aspects of the Human Condition, n°02, Humanities Arts & Society Magazine <https://humanitiesartsandsociety.org/magazine/utopia-and-dystopia-as-critical-representations-of-reality/>

Non-discrimination. (n.d.). European Commission. https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/equality/non-discrimination_en

Ogilvie, G., Miller, G. (Directors). (1979). "Mad Max" [Film]. Kennedy Miller Productions.

Orwell, G. (1949). "1984". Secker and Warburg.

Rabelais, F. (1534). "Gargantua".

Radio France, (2023, January 4). , "La dystopie, entre peur et fascination", Zoom zoom zen radio podcast from France Inter, <https://www.radiofrance.fr/franceinter/podcasts/zoom-zoom-zen/zoom-zoom-zen-du-mercredi-04-janvier-2023-8904987>

Rizzarelli, G. (2002) "La città di carta e inchiostro: «Le città invisibili» di Italo Calvino e la letteratura utopica"

Robin E. (2016 May 19). "Littérature young adult, dystopie et société de l'information".

<https://dumas.ccsd.cnrs.fr/dumas-01401375/document>

Sapochnik, M. (2018). "Altered Carbon" [Serie]. Skydance Media, Mythology Entertainment.

Schleicher, A. (2021), Green at fifteen – what schools can do to support the climate.

<https://oecdeditoday.com/green-at-fifteen-schools-support-climate/>

Schyns, M. (2021, January 12). 14 Belgian cult movies you have to watch at least once in a lifetime -. Imagine Belgium. <https://imaginebelgium.be/en/14-belgian-cult-films-you-have-to-watch-at-least-once-in-a-lifetime/>

Vivarium - Urban Horror Dystopia directed by Lorcan Finnegan. (n.d.). <https://www.duart.hr/news/jesse-eisenberg-and-imagene-pots-in-ireland-danmark-belgium-co-production>

Serreau, C. (Director). (1996). "La Belle Verte". [Film]. Les Films Alain Sarde.

Silvano Agosti, Lettere dalla Kirghisia, L'Immagine Edizioni 2004

Szathmáry; Sándor (1941) : "Kazohinia"

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (1998, 20 juli). Utopia | Definition, Examples, & Facts. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/utopia>

Tisdall, N. (2016, November 4). Postcard from Belgium: the birthplace of utopia. Financial Times.

<https://www.ft.com/content/2f94aa6a-a0f8-11e6-891e-abe238dee8e2>

Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development | Department of Economic and Social Affairs. (n.d.). <https://sdgs.un.org/2030agenda>

Uda, K., Miyamoto, M.S., H., Fukazawa, T., Nagamine, T. (1999) "One Piece". [Anime]. Toei Animation.

Van Dormael J. (Director). (2009). "Mr Nobody" [Film]. Belga Films

Villeneuve, D. (2021). "Dune". [Film]. Legendary Pictures.

Voltaire. (1759). "Candide ou l'Optimisme".

Weir P. (Director). (1998). "The Truman Show" [Film]. Paramount Pictures

Wells, H.G. (1905). "Modern Utopia"

What is Youth Work – NYA. (n.d.). <https://www.nya.org.uk/career-in-youth-work/what-is-youth-work/#:~:text=Youth%20work%20values&text=Utilising%20young%20people's%20view%20of,stronger%20relationships%20and%20collective%20identities.>

Youth work - Youth - www.coe.int. (n.d.). Youth. <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-work>

YOUTH WORK FOR INCLUSION OF YOUNG PEOPLE WITH DISABILITIES. (n.d.). SALTO-YOUTH. Retrieved June 21, 2023, from <https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-2775/YOUTH%20WORK%20FOR%20INCLUSION%20OF%20YYPD.pdf>

Zamiatine, E. (1920). "We". Gallimard.

FÜGGELÉK – A DISZTÓPIÁK ÉS UTÓPIÁK KULTURÁLIS VONATKOZÁSAI

- ✦ Alexis Sweet, Laszlo Barbo, 2023, "The Fantastic 5" [Series], RTI – Lux Vide
- ✦ Andrew Stanton, 2008, "Wall-E", Pixar Animation Studios, Walt Disney Pictures.
- ✦ Atwood, Margaret, 1939-. The Handmaid's Tale. New York :Anchor Books, a division of Penguin Random House LLC, 1998.
- ✦ Beethoven, L. (1824) Symphony No.9 "Ode to Joy" (also known as the anthem of Europe)
- ✦ Bethesda Game Studios. (2015). *Fallout 4* [Video game]. Bethesda Softworks.
- ✦ Bosch Hieronymus. "The Garden of Earthly Delights." 1490-1500. Grisaille, Oil on oak panel. 185.8cm x 390 cm. Prado, Madrid. Museo del Prado
- ✦ Charlie Brooker, Annabel Jones, 2011, "Black Mirror" [series], Charlie Brooker, Annabel Jones
- ✦ Edoardo Bennato, 1980, "L'isola che non c'è" [Song], SONY BMG MUSIC ENTERTAINMENT
- ✦ Huxley, A. (2010). Brave new world. Vintage.
- ✦ James DeMonaco, 2013, "American Nightmare" [Film], Blumhouse Productions.
- ✦ John Lennon (1971). Imagine. Imagine, Ascot Sound, Record Plant East, New York City, Apple
- ✦ Lem, S. (1970). Solaris. Harvest/HBJ.
- ✦ Lowry, L. (2014). The Giver. HarperCollins.
- ✦ Niccol,A. (1998) The Truman Show [Film] Scott Rudin Productions.
- ✦ Orwell, G. (1946). Animal farm. New York, NY: Harcourt.
- ✦ Orwell, G. (1949). Nineteen Eighty-Four. Penguin Classics.
- ✦ Plato (c.375 BC) Republic
- ✦ Riccardo Milani, 2013, "Welcome President!" [Film]
- ✦ Riccardo Milani, 2024, "A world apart" [Film], Medusa
- ✦ Swift, Jonathan, 1667-1745. Gulliver's Travels. New York :Harper, 1950.
- ✦ Sydney Sibilia, 2020, "Roses Island" [Film], 01 Distribution
- ✦ U2 (1987) "Where the Streets Have No Name" The Joshua Tree, Windmill Lane Studios[Song]
- ✦ Ubisoft, 2020, "Watch Dogs: Legion" [Video Game], Ubisoft.
- ✦ Vasarely,V. (1970) "Plasti-cité"

✦ Zep, 2022, "Ce que nous sommes", Rue de Sèvres.

Az Európai Unió társfinanszírozásával

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre miattuk.

